

Παναγιώτης Ι. Παυλίδης (Παύλου)

Βλαχοελληνικό ΛΕΞΙΚΟ

Του Βλάχικου γλωσσικού ιδιώματος της Λάιστας Ζαγορίου
Ιωαννίνων

ΛΕΞΕΙΣ -ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ

Πρόλογος

Μετά και την δεύτερη έκδοση του Ελληνοβλάχικου λεξικού των Βλάχικων της πατρίδας μου Λάιστας ακολουθεί το ΒΛΑΧΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ, γραμμένο και αυτό με το Ελληνικό αλφάβητο και απευθυνόμενο σε Έλληνες Βλάχους γνώστες Βλάχικων, αφού κάποιος θα πρέπει να γνωρίζει λέξεις της λαλιάς μας, ώστε να ανατρέξει για την μετάφρασή τους στην Ελληνική γλώσσα. Όπως σημείωνα και στα λεξικά που προανέφερα, αυτές οι αφελοκερδείς - προσφοράς εργασίες μου δεν είναι επιστημονικές, γιατί δεν είμαι ειδικός, ώστε να έχω τις ανάλογες γνώσεις και δυνατότητες. Σε αυτές γίνεται μια προσπάθεια απλής καταγραφής και μετάφρασης λέξεων του Βλάχικου γλωσσικού ιδιώματος της Λάιστας όπως το άκουγα, το έμαθα και το μιλούσαμε στο περιβάλλον μου. Και το αναφέρω αυτό, γιατί συχνά ακόμα στο ίδιο χωριό κάποια λέξη μπορεί να προφέρεται από οικογένεια σε οικογένεια διαφορετικά. Αυτό βέβαια συμβαίνει σε μεγαλύτερη έκταση από χωριό σε χωριό και κυρίως από περιοχή σε περιοχή. Ο Κ.Οικονόμου, στο «Τοπωνυμικό Ζαγορίου», στη σελίδα 4 της εισαγωγής του στη σημείωση 1, αφού υποδιαιρεί το Ανατολικό Ζαγόρι, δηλαδή το Βλαχοζάγορο, σε δύο τμήματα: α) την Λάιστα, το Ντομπρίνοβο (Ηλιοχώρι) και την Λεσινίτσα (Βρυσοχώρι) και β) τα υπόλοιπα χωριά του Αν.Ζαγορίου, διαπιστώνοντας και αυτός την ανομοιογένεια των Βλάχικων, σημειώνει: «...κατά γενική ομολογία, οι Βλαχόφωνοι της μιας περιοχής δεν καταλαβαίνουν τους βλαχόφωνους της άλλης».

Με δεδομένο ότι δεν υπάρχει κοινή Βλάχικη λαλιά, κωδικοποιημένη μορφή των διαλέκτων και των ιδιωμάτων της και εγγραμματισμός τους, δεν μπορούμε να γνωρίζουμε με βεβαιότητα τους σωστούς φθόγγους των λέξεων ενός ιδιώματος, ώστε και να τους καταγράψουμε σωστά. Έτσι εδώ αρκετές λέξεις καταγράφονται διαφοροποιημένες σε σχέση με την γραφή τους στα Ελληνοβλάχικα λεξικά που προανέφερα. Συγκεκριμένα όταν έχουμε σύμπλεγμα συμφώνων, λόγω αδυναμίας αναγνώρισης με βεβαιότητα του φθόγγου, τίθεται σε παρένθεση και ένας άλλος πιθανός φθόγγος. Επίσης όταν τα φωνήεντα μιας λέξης δεν ακούγονται ξεκάθαρα, αλλά προφέρονται βραχύτατα και άφωνα, παραλείπεται το φωνήεν που χρησιμοποιήθηκε στο Ελληνοβλάχικο λεξικό και στην θέση του τίθεται μια απόστροφος ('), μάλιστα εάν ο τόνος της λέξεως είναι στο φωνήεν που δεν ακούγεται, τότε παράλληλα με την απόστροφο τίθεται και οξεία (´) ώστε ο αναγνώστης να γνωρίζει που γίνεται ο τονισμός. Τέλος ύστερα από συζητήσεις με συγχωριανούς μου μερικές λέξεις καταγράφονται κάπως διαφοροποιημένες γραμματικά.

Το Βλάχικο ιδίωμα της Λάιστας είναι ένα από τα παλαιότερα χρονολογικά Βλάχικα ιδιώματα. Ο G.Weigant μετά από επίσκεψή του στη Λάιστα το 1893 στο σύγγραμμά του ΟΙ ΑΡΟΥΜΑΝΟΙ (ΒΛΑΧΟΙ) στον τόμο 1 σελ.143 γράφει «...Λόγω της απομονωμένης θέσης του χωριού και αφού οι γυναίκες μένουν στο χωριό η γλώσσα διατηρήθηκε εδώ καλύτερα από αλλού. Η Λάιστα είναι το μοναδικό χωριό, όπου διατηρήθηκε η λέξη «νέγκρου» (μαύρος), έτσι όμως ονομάζουν μόνον τον «μαύρο καφέ». Σε άλλες περιπτώσεις χρησιμοποιείται η λέξη «λάι» (μαύρος)...». Και με βεβαιότητα μπορώ να πω ότι οι λέξεις που καταγράφονται στα λεξικά αυτά, είναι αυθεντικές λέξεις του Βλάχικου ιδιώματος της Λάιστας, απαλλαγμένες από λέξεις άλλων Βλάχικων ιδιωμάτων των πολλών επίλυδων του χωριού μας. Και εξηγώ: Κατά την επίσκεψη του G.Weigant τη Λάιστα ο πατέρας μου ήταν νήπιο ηλικίας 3 ετών, οι γονείς του σε ώριμη ηλικία, όπως και οι γονείς της μητέρας μου και προφανώς μιλούσαν τα Βλάχικα που άκουσε ο G.Weigant. Όλοι τους μετοίκησαν αρχές δεκαετίας του 1900 στην Αν.Μακεδονία και Θράκη αρχικά οι άντρες και στην συνέχεια οι γυναίκες με τα παιδιά τους και κανένας τους δεν ξαναγύρισε για μόνιμη εγκατάσταση στη Λάιστα. Στην περιοχή της Ξάνθης ήταν εγκατεστημένος από το 1845 ο προπάππος μου Μαργαρίτης Αντότσιος (Μαργαριτόπουλος) ευεργέτης της Λάιστας. Τα μέρη της μετοικεσίας τους ήταν συγκεκριμένα, γιατί πήγαιναν σε μέρη όπου υπήρχαν συγγενείς ή συγχωριανοί τους, δηλαδή άνθρωποι από την ίδια

κοιτίδα, συναναστρεφόμενοι δε με αυτούς, συνέχιζαν να μιλούν το Βλάχικο ιδίωμα το οποίο μιλούσαν και στην πατρίδα τους. Και οι παροικίες των Λαϊστινών ήταν πολυάριθμες, όπως και ο πληθυσμός της Λάιστας, Έτσι και ως επίμονα ενδογαμικοί, συνέχισαν ανόθευτο το γλωσσικό τους ιδίωμα.

Τα αδέρφια μου και εγώ γεννηθήκαμε και μεγαλώσαμε στα ξένα, όπου στο σπίτι παράλληλα με τα Ελληνικά μιλούσαμε και στην μητροδίδακτη λαλιά μας, στα Βλάχικα, με συνέπεια να εμπλουτίζω συνεχώς το λεξιλόγιό μου. Και ο εμπλουτισμός του λεξιλογίου του ιδιώματός μας είχε διάρκεια πολλών χρόνων, γιατί αφ' ενός οι γονείς μου, όπως και οι γονείς τους ήταν γηγενείς Λαϊστινοί, Βλαχόφωνοι Έλληνες, όπως μπορεί να το αντιληφθεί κάθε Λαϊστινός από τα προγονικά επώνυμα των γενεαλογικών δένδρων των γονιών μου από τα τέλη του 1700 που είναι αναρτημένα και στο διαδίκτυο, αφ' ετέρου η μητέρα μου, μια Βλαχόφωνη Ελληνίδα με αστείρευτη αγάπη, θαυμασμό και περηφάνεια για την Ελλάδα και την Λάιστα, στοιχία τα οποία μεταλαμπάδευσε και σε εμάς τα παιδιά της και στην οποία οφείλω τις περισσότερες γνώσεις της λαλιάς μας, ζούσε μαζί μου και απεβίωσε σε βαθύ γήρας. Στις εισαγωγές των δύο εκδόσεων του Ελληνοβλάχικου λεξικού μου ανέφερα ότι στην δημιουργία τους με βοήθησαν τα δύο αφηγήματα του μακαρίτη σήμερα δικηγόρου και γείτονά στο πατρικό μου σπίτι στη Λάιστα Δ.Καπέτση, ο οποίος γεννημένος το 1910 στη Λάιστα από Βλαχόφωνους Έλληνες γονείς, τα γνώριζε άριστα, καθώς και λεξικά άλλων Βλάχικων ιδιωμάτων, γιατί, διαβάζοντάς τα, ανέσυραν από την μνήμη μου αποθησαυρισμένες από την νηπιακή μου ηλικία λέξεις. Ενδεικτικά αναφέρω: Σε πρόσφατη ανάγνωση του «ΒΛΑΧΙΚΑ Περιβολίου (Γ.Περδίκη)» διάβασα την λέξη **τζιάν(ου): ψυχή**, λέξη την οποία δεν είχα καταχωρήσει στο Ελληνοβλάχικο λεξικό μου. Με το που την διάβασα αμέσως την θυμήθηκα, γιατί άκουγα την μάνα μου να λέει: «*μι σκουάσε τζάνλου* δηλ μου έβγαλε την ψυχή, με τυράνησε». Επίσης διαβάζοντας στην ΠΡΩΤΟΠΕΙΡΙΑ το τρίγλωσσο λεξικό του Θ.Καβαλλιώτη συνάντησα την λέξη **κοάρντα: σπαθί**. Αμέσως ήλθε στην μνήμη μου ότι η λέξη χρησιμοποιούνταν και στο ιδίωμά μας. Και αυτό γιατί η μάνα μου πάντοτε στις 8 Νοεμβρίου εορτή των Ταξιαρχών έλεγε: «*άσ'ντζι ιάστε μάρε σ'ρμπ'τουάρε Μιχαΐλ κου κοάρντα* δηλ. σήμερα είναι μεγάλη γιορτή ο Μιχαήλ με το σπαθί-ρομφαία». Ακόμη με βοήθησε και το λεξικό της Κουτσοβλαχικής του Τ. Παπαχατζή (Parahagi, 1974). Ένα αξιοθάυμαστο έργο με περίπου 35.000 λέξεις και παράγωγα Βλάχικων λέξεων, προφανώς από όλα τα Βλάχικα ιδιώματα των Βαλκανίων. Ανατρέχοντας σε αυτό το λεξικό έμαθα την έννοια λέξεων. Άκουγα π.χ. την λέξη «**πόδιντσα**» χωρίς όμως να γνωρίζω τι σήμαινε κυριολεκτικά. Στο λεξικό του Τ. Παπαχατζή βρήκα την λέξη γραμμένη *pointsα* και την έννοιά της. «Πόδιντσα» λεγόταν το καπάκι που σκέπαζε το μαγειρικό σκεύος (π.χ. τον νταβά-ταψί) όταν ήταν βαλμένο στην εστία που έκαιγε για να ψηθεί το φαγητό και που φυσικά μαύριζε από το κάψιμο των ξύλων, όπως και την λέξη «**πίτσου**» γραμμένη *ritsu* που σημαίνει σολόδεσμα και το έλεγε η μάνα μου όταν έκανε πίτα και δεν ήταν πετυχημένη.

Η προσπάθειά μου αυτή τείνει να συνεισφέρει στην γνώση και μελέτη ενός ακόμα τοπικού Βλάχικου ιδιώματος και συγκεκριμένα αυτού της πατρίδας μου Λάιστας. Μπορεί επίσης να αποτελέσει ένα βοήθημα σε όσους θέλουν να ασχοληθούν επιστημονικά με την καταγραφή των Βλάχικων ιδιωμάτων. Δεν αποσκοπεί στην εκμάθηση των Βλάχικων, τα οποία δεν είναι ενιαία ούτε ομοιόμορφα, έχοντας πολλά ιδιώματα τα οποία διαφέρουν μεταξύ τους. Το κάθε τοπικό ιδίωμα οι γνώστες του αρχίσαμε να το μαθαίνουμε από την κοιλιά της μάνας μας και στην συνέχεια στην βρεφική, την νηπιακή και παιδική μας ηλικία στο σπίτι, στην οικογένεια, στο κάθε χωριό μας. Τα Βλάχικα δεν είναι δυνατόν να μαθευτούν από λεξικά και μεθόδους διδασκαλίας. Άλλωστε οι αυθεντικοί της γνώστες έχουν εκλείψει ή τείνουν να εκλείψουν. Συνεπώς μια μέθοδος διδασκαλίας, ένα «Βλαχοσχολείο», ένα λεξικό, ανεξάρτητα από το αν και τι τελικά θα μάθουν οι μαθητές, είναι εύλογο ότι θα απευθύνεται σε ένα πολύ μικρό κύκλο, αφού θα διδάσκει το Βλάχικο ιδίωμα μιας περιοχής, με ενδιαφερόμενους σχεδόν αποκλειστικά καταγόμενους από την περιοχή της οποίας διδάσκεται το ιδίωμα, με αποτέλεσμα να διδαχθούν κάποιο Βλάχικο ιδίωμα όχι όμως τα Βλάχικα.

Αν και κανένας στην πατρίδα μας Ελλάδα δεν μας απέτρεψε, πολύ δε περισσότερο δεν μας απαγόρευσε να την μιλούμε, η τύχη της λαλιάς μας, μιας, όπως κατέληξε, κατακτητικής γλώσσας, εξέλιξη - απότοκος της τραχιάς μορφής της λατινικής που χρησιμοποιούσε ο Ρωμαϊκός στρατός, είναι προδιαγεγραμμένη και γι' αυτό κυρίως υπεύθυνοι είμαστε εμείς οι ομιλητές της, αφού δεν φροντίσαμε να την διατηρήσουμε μαθαίνοντάς την στα παιδιά μας, χωρίς βέβαια να παραγνωρίζουμε και την έλλειψη πλέον χρηστικότητάς της. Ο καθηγητής Κ.Ντίνας σε ομιλία του το 2022 στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας έλεγε «**τα Βλάχικα δεν θα πεθάνουν, γιατί πέθαναν**» (βλ. βίντεο «Οι Βλάχοι και η γλώσσα τους» στις 2.01:32'). Στην Λάιστα με πληθυσμό ανερχόμενο γύρω στα 1870 στις 3.500 (Α.Κουκούδης «Οι μητροπόλεις και η Διασπορά των Βλάχων» έκδ.2000 σελ.188 και κατά Parahagi (1905 σελ.148) στις 5.900 ψυχές δεν ακούγονται πλέον, αφού οι μικρότεροι των 50 χρονών δεν τα γνωρίζουν και οι μεγαλύτεροι και γνώστες τους, όταν τους μιλήσεις στα Βλάχικα, θα σου απαντήσουν στα Ελληνικά. Έτσι από την αχρησία, αφού δεν βρίσκουμε άτομα για να τα μιλήσουμε, κινδυνεύουμε να τα ξεχάσουμε και εμείς οι γνώστες τους. Προσχηματικό το ενδιαφέρον μερικών για την διάσωσή της, αλλά όχι και ο απώτερος σκοπός τους. Αν ενδιαφέρονταν πραγματικά, θα την μάθαιναν πρώτα στα παιδιά τους. Σκοπός τους όμως, εδώ και χρόνια, είναι η δημιουργία και αναγνώριση ανύπαρκτου Βλάχικου έθνους με όχημα την γλώσσα. Έτσι ως πρώτο βήμα έχουν την καθιέρωση ενιαίας αναγραφής με λατινικούς χαρακτήρες των Βλάχικων όλων των Βαλκανικών χωρών, γιατί Βλάχοι και Βλάχικα υπάρχουν σε όλα τα Βαλκάνια, βήμα που θα διευκολύνει την ομογενοποίησή τους, η οποία τελικά θα οδηγήσει αρχικά στην αναγνώριση ανύπαρκτης γλωσσικής μειονότητας και κατόπιν στην αναγνώριση ανύπαρκτου Βλάχικου έθνους.

Οι Έλληνες Βλάχοι ανέκαθεν χρησιμοποιούσαν ως γραπτή γλώσσα για τις διοικητικές, εκκλησιαστικές και εκπαιδευτικές τους ανάγκες την Ελληνική, η οποία κατά τον ομότιμο καθηγητή γλωσσολογίας του ΑΠΘ Α.Μπουσμπούκη είναι η **εθνική** γλώσσα των Βλάχων (βλ.ομιλία του στην 4η συνδιάσκεψη της Παγκόσμιας Βλάχικης Αμφικτιονίας το 2013 αναρτημένη και στο διαδίκτυο με τίτλο: *Η σχέση των Βλάχων με την εθνική τους γλώσσα, την Ελληνική*) και ουδέποτε έγραψαν στη προφορική τους λαλιά, η οποία άλλωστε συγκαταλέγεται στις άτεχνες γλώσσες δηλ.γλώσσα χωρίς γραφή και λογοτεχνία. Στην Λάιστα τα Ελληνικά γράμματα μέχρι την απελευθέρωση από τον τουρκικό ζυγό το 1913 διδασκόταν στα ξακουστά στην περιοχή μας «ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΛΑΪΣΤΗΣ» σε όλες τις βαθμίδες τους από το νηπιαγωγείο μέχρι το σχολαρχείο.

Ως προς την δυσχερή καταγραφή-αποτύπωση της αποκλειστικά προφορικής λαλιάς μας καταβλήθηκε κάθε δυνατή προσπάθεια αποτύπωσής της με το Ελληνικό αλφάβητο, για τους παρακάτω λόγους: Οι Λαϊστινοί, όπως και όλοι οι Βλάχοι της Ελλάδας, πρώτιστα ως Έλληνες και αναπόσπαστα μέλη του Ελληνικού εθνικού κορμού, δημιουργήσαμε την λαλιά μας, τον δεύτερο γλωσσικό μητρικό κώδικά μας, πάνω σε Ελληνικό υπόστρωμα, με χαρακτηριστική την παρομοίωσή τους με «*υδροχαρές φυτό σε Ελληνικά νερά*» ακόμα και από τον Τ.Parahagi, βαλκανιολόγο –ρομανιστή καθηγητή του πανεπιστημίου Βουκουρεστίου με καταγωγή από την Αβδέλα που προαναφέρθηκε και συνέπεια την ύπαρξη πληθώρας Ελληνικών λέξεων στα Βλάχικα ιδιώματά μας και πλείστες Βλάχικες λέξεις με ρίζες αρχαιοελληνικές. Ο Κ. Νικολαΐδης στο λεξικό του έκδοσης του 1909 σημειώνει ότι από τις **6.657** οι **3.460** κατάγονται από την Ελληνική γλώσσα. Αφού λοιπόν αυτό το λεξικό καταγράφει λέξεις Βλάχικου γλωσσικού ιδιώματος του Ελληνικού χώρου δημιουργημένου επί Ελληνικού γλωσσικού υποστρώματος, το οποίο μιλούσαν και μιλούν Έλληνες και απευθύνεται σε Έλληνες, δεν θα ήταν τουλάχιστον αντιφατικό να γραφτεί με διαφορετικό αλφάβητο; Τέλος με το Ελληνικό αλφάβητο θα είναι πιο εύληπτο από αυτούς στους οποίους απευθύνεται, γιατί τα λίγα λατινικά που μαθαίνουν πλέον οι νέοι στα σχολεία δεν επαρκούν για να τα διαβάσουν.

Παναγιώτης Ι. Παυλίδης (Παύλου)
Αλεξάνδρεια Ημαθίας Ιούνιος 2024

Στη μνήμη της πατριδολάτρισσας Βλαχόφωνης Ελληνίδας μάνας μου.

A

άμου: έχω
αβιάρει: πλούτος
αβίνου: κυνηγώ, καταδιώκω
αβινάτου-α: κυνηγημένος-η
αβινάρι: κυνήγι
αβλάκει: αυλάκι
αβλίει: αυλή
άβντου: ακούω
αβτζίι: άκουσα
αβτζίτου: ξακουστός
αβόστρου: δικός σας
αβουάστρα: δική σας
αβόστρι: δικοί σας
αβουάστρε: δικές σας
αβούτου-α: πλούσιος-α
αγάλια: σιγά, αργά
αγαπισέσκου: αγαπώ
αγάπει: αγάπη
άγγελου: άγγελος
αγιασμό: αγιασμός
αγιαόμου: δούσμος
αγιαόπει: σφήκα
Άγιου: Άγιος
Αγιουδήμα: Άγιο Βήμα
αγιουσεέσκου: αγιαζώ
αγκαλισέσκου: αγκαλιάζω
αγκαλισίρει: εναγκαλισμός
σ'αγκ'λισίρει: αγκαλιάσθηκαν
άγκιστρον: άγκιστρο
α(ν)γκλιέμου: προσκαλώ & αποκαλώ
α(ν)γκλιμάρει: πρόσκληση
α(ν)γκλιμάτου-α: προσκεκλημένος-η
μι α(ν)γκλιέμου: αποκαλούμαι, ονομάζομαι
αγκουνάρου: αγκωνάρι
αγκουντέσκου: κτυπώ, δέρνω
αγκουντίτου-α: κτυπημένος-η
αγκουτιτούρα: κτύπημα
αγκρισέσκου: ξεχνώ
αγκρισίι: ξεχασα
αγκρισιτόρου: ξεχασιάρης

αγκρισίτου: ξεχασμένος
νι αγκρισίτου: αξέχαστος
άγκρου: χωράφι
αγνόσου: αηδία
νιάστε αγνόσου: αηδιάζω
αγόγει: αγώγι
αγογιάτου: αγωγάτης
αγονίει: αγωνία
μι αγονισέσκου: βιάζομαι
αγόνια: γρήγορα, βιαστικά
αγονισίτου: βιαστικός
μι αγονισέσκου: αγωνίζομαι
αγονισίρει: αγώνας
αγουνέσκου: διώχνω, καταδιώκω
αγονίτου: διωγμένος
αγουρίδα: αγουρίδα
αγράματου: αγράμματος
αγράντζαλου: αγριοστάφυλο
αгриξέσκου: εννοώ
αгриπνίει: αγραπνία
αгриψέσκου: αγραιεύω
άγριου: άγριος
αγρίμει: αγρίμι
αγρόμπελου: αγριόμηλο
αγρουμπρέσκου: αγριοκυτάζω
αδιάφορου: αδιάφορος
άδιει: άδεια
αδικίει: αδικία
αδικισέσκου: αδικώ
αδικσεέσκου: δέχομαι, υποδέχομαι
αδυναμίει: αδυναμία
αδίνατου: αδύνατος
αδιν'τσίτου: αδυνατισμένος
αέρι: χθες
αέρι σιάρα: χθες βράδυ
αέστου-α: αυτός-η
αέστι: αυτοί
αέστε: αυτές
αεστόρου: αυτόν
αθάνατου: αθάνατος
άθεου: άθεος
αθόου: αθώος

αϊάρι: αγιάρι (ζυγών)
άιντε νγκλο: άντε πέρα
άι: έχεις
αϊτό: αετός
ακάτσου: πιάνω, συλλαμβάνω
ακ'τσάι: έπιασα
μι ακάτσου: πιάνομαι
τι' ακ'τσάι: σ'έπιασα
μι ακ'τσάρι: με έπιασαν
ακλό: εκεί
ακλότσει: εκεί ακριβώς
ακολουθίει: ακολουθία
άκου: βελόνα
ακούμπουρου: αγοράζω
ακουμπ'ράι: αγοράσα
ακουμπ'ράτου: αγορασμένος
ακρέσκου: ξινίζω
ακρίμει: ξινάδα
άκρου: ξινό
σ' ακρί: ξίνισε
αλ&άλου: του (π.χ. αλ Γιάννι: του Γιάννη)
αλί: της (π.χ. αλί Χαρίκλειε : της Χαρίκλειας)
αλάγκου: τρέχω
αλ'γκάρι: τρέξιμο
αλ'γκ'νταϊ: τρέχοντας
αλάντου-α: ο άλλος- η άλλη
αλάντσι: οι άλλοι
αλάντε: οι άλλες
αλουντόρου: αλωνών
άλτου-α: άλλος-η
άλτσι: άλλοι
άλτε: άλλες
άλτ' ουάρα: άλλη ώρα, άλλοτε
αλ'ξέσκου: αλλάζω
αλ'ξίρει: αλλαγή
αλ'ξίτου: αλλαγμένος
αλάσου: αφήνω
αλ'σάτου: αφημένος
αλ'σάι: άφησα
αλάσου σ' νιντάτε: αποχαιρετώ
αλγκέσκου: ασπρίζω

άλμπου-α: άσπρος-η	αλιφίε: αλοιφή	αμπόλιου: εμβόλιο
αλμπεάτσα: ασπράδα	αλμάκιου: κλαδί	αμπουδισέσκου: εμποδίζω
αλγκίνα: μέλισσα	αλμπάνου: πεταλωτής	αμπόδιου: εμπόδιο
αλγκίνα: μελίτσι	αλουάτου: ζυμάρι, προζύμι	αμπουνέτζου: συμφυλιώνω
αλέγκου: διαλέγω, ξεχωρίζω	αλούι: δικός του	αμπούτου: βρωμό, μυρίζω άσχημα
αλέπτου: διαλεκτός, εκλεκτός	αλόρου: δικός τους	αμπουτσάρε: δυσοσμία, βρώμα
αλετζιάρε: επιλογή	αλούμπτου: αγωνίζομαι, μάχομαι	αμπουτσίτου: δυσοσμος
αλιάπιντου: εφορμό, σηκώνομαι απότομα ,ξεπετάγομαι	αλουμπτάρε: αγόνας, πάλη	αμπράτσου: αγκαλιάζω
μι αλιμπιντάι: σηκώθηκα απότομα, (ξεπετάχθηκα)	Αλουνάρου: Ιούλιος	σιαμπριτσιρέ: αγκαλιάσθηκαν
αλιπιντάτου: ορμητικός	αλούνια: λεπτοκαρυά	αμπρέπτου: ευπρεπής
αλίγκου & αλιντζέσκου: γλείφω	αλούνιου: λεπτόκαρο	ανάγκε: ανάγκη
αλίμπτου: γλειμμένος	αμανάτε: ενέχυρο	ανάθιμα: ανάθεμα
αλιντζιάρε: γλειψιμο	(α)μάρε: θάλασσα	ανάλτου: ψηλός
αλιθινόσου: αληθινός	αμαρεάτσα: πίκρα	ανάλτου: επάνω, ψηλά
αλίθγια: αλήθεια	αμάρου: πικρός	ανάξιου: ανάξιος
αλικέσκου: κολλάω	αμαρτινέσκου: αμαρτάνω	ανάπαψου: άρτος μνημόσυνου
ντισλικέσκου: ξεκολλάω	αμαρτίε: αμαρτία	ανάποδου: ανάποδος
αλικίτου: κολλημένος	(α)μβ'λέσκου: σκεπάζω, καλύπτω	αναπουτζίλια: δυστροπία
ντισλικίτου: ξεκολλημένος	(α)μβ'λίτου: σκεπασμένος, καλυμμένος	ανάσα: αναπνοή
αλίμουνο: αλλοίμονον	άμβουνου: άμβων	ανασκισέσκου: συγυρίζω, τακτοποιώ
μι αλίνου: ανεβαίνω	αμέου: δικός μου	ανασκισίρε: συγύρισμα
μι αλνάι: ανέβηκα	αμέι: δικοί μου	ανάστασι: ανάσταση
αλνάρε: ανέβασμα	αμιάουα: δική μου	ανατολί: ανατολή
σ' αλνέ: ανέβηκα	αμιάλε: δικές μου	ανάφρα: αντίδωρο
αλνάι: μάζεψα	αμίλ: επιστάτης ξενώνα & τελάλης	ανάφρα: λειτουργία, πρόσφορο
αλνάτου-α: μαζεμένος-η	αμιλικό: κοινοτικός ξενώνας	ανγκάνου: δελεάζω, ξεγελώ, προσκαλώ
σ' αλνέ: μαζεύτηκε	αμ'νου: αργώ, καθυστερώ	ανγκ'νάρε: ξεγέλασμα
μι πραλίνου: συμμαζεύομαι	αμ'νάι: άργησα	αγκάρλιμου: σκαρφαλώνω
αλ'ξέσκου: αλλάζω	αμ'νάτου: αργοπορημένος	αγκαρλιμάτου: σκαρφαλωμένος
αλ'ξίρε: αλλαγή	αμίντου: γεννώ.(μτφ) αποκτώ,κερδίζω	αγκάτσου: μαλώνω κάποιον
αλ'ξίτου: αλλαγμένος	αμιντάι: γέννησα, απέκτησα	μι αγκάτσου: μαλώνω με κάποιον
μι αλιντσέσκου: προσκολλούμαι	αμιντάτου: γεννημένος	αγκ'τσάτου: μαλωμένος
άλιου: σκόρδο	Αμίντσου: Μέτσοβο	αγκ'τσάρε: μάλωμα (καυγιάς)
αλιούρε: αλλού	αμιρίτζου: σταλιάζω, μεσημεριάζω	αγκλίτσου: καταπίνω
αλιούρικου: γλιστρώ	αμόνε: αμόνι	αγκούσα: δύσπνοια ,δυσφορία
αλιουρικάι: γλίστρησα	αμουρτσέσκου: μουδιάζω	αγκρέκου: βαραίνω, ενοχλώ, επιβαρύνω
αλισβερίσε: δοσοληψία	αμουρτσι: μούδιασα	αγκρικάτου: βαρετός, ενοχλητικός
αλ'σίβα: σταχτόνερο	αμουρτσιτου: μουδιασμένος	ανία: εμένα
άλισου: αλυσίδα	αμπάρε: αμπάρι	ανιουρτζέσκου: μυρίζω, οσφραίνομαι
αλ'τσέσκου: θολώνω	αμπ'ρνέσκου: αρχίζω	ανιουρτζίρε: μυρουδιά
αλ'τσίτου: θολωμένος	αμπ'ρνί: άρχισε	νι'ανιουρτζιάστε: μου μυρίζει
	αμπλιάτε: στα πλάγια	

ανίφορου: ανήφορος	αντουνικάτου: νυχτωμένος	απάτε: απάτη
ανόστρου: δικό μας	αντουνικέ: σουρούπωσε	απατιόνου: απατεώνας
ανόστρι: δικό μας	αντράλα: ζαλάδα	απελεχόνες: νερολεχόνες (ζωτικά)
ανουάστρα: δική μας	αντρεάουα: σακοράφα	απελπισίε: απελπισία
ανουάστρε: δικές μας	αντρέγκου: ετοιμάζω, διορθώνω, ντύνω	άπιρου: ξημερώνω
ανου: χρόνος, έτος	μι αντρέγκου: ετοιμάζομαι, ντύνομαι	άπιρε: ξημερώνει, χαράζει
άνου: πέρυσι	αντρέκου: νικώ, υπερτερώ, ξεπερνώ	απιρί: ξημέρωσε, χάραξε
άνουστου: άνοστο	τι' αντρεκούϊ: σε ξεπέρασα, σε νίκησα	απιρί: ξημέρωσα
ανσάρου: χορεύω, πηδώ	μι αντρεκούς: με νίκησες, με ξεπέρασες	απιρίνταϊλου: ξημερώνοντάς του
ανσ'ρίρε: πήδημα	αντρέμπτου: έτοιμος, ντυμένος	τ'απιρίνταϊ: στο ξημέρωμα
ανσ'ρίρε: (μτφ) χορός	σ' αντρεάψε: ετοιμάσθηκε, ντύθηκε	απιστίε: απιστία
(α)νσάρου: αλατίζω	Αντρέου: Δεκέμβριος	άπιστου: άπιστος
(α)νσ'ράτου: αλατισμένος	αντρέπτου: δεξιός	απλέκου: γέρνω
ανταμουσέσκου: ανταμώνω	αντριάπτα: δεξιά	μι απλέκου: σκύβω, χαμηλώνω
ανταμουσίρε: αντάμωμα	αντρουπέσκου: στηρίζω	απλικάρε: σκύψιμο
αντάπου: ποτίζω	μι αντρουπέσκου: ακουμπώ, στηρίζομαι	απλικάτου: σκυμμένος
αντ'πάρε: πότισμα	αντρουπάτου: ακουμπισμένος, στηριγμένος	αποδιξέσκου: υποδέχομαι
αντ'πάτου: ποτισμένος	αντσέρτσου: πρόπερσι	αποδιξέσκου: αποδεικνύω
αντάρρα: αντάρρα	αζίε: αξία	απόδιξι: απόδειξη
αντάρλου: ατίθασος	άξιου: άξιος	απόια: έπειτα, ύστερα, κατόπιν
αντάρου: κάνω	αξιουσέσκου: αξιώνω	αποκουψέσκου: αποκόπτω
μι αντάρου: γίνομαι	αούα: σταφύλι	αποκουψίτου: αποκομμένος
αντράι: έκανα	αουά: εδώ	απορισέσκου: απορώ
αντρέ: έκανε	αουάια & αουάτσε: εδώ ακριβώς	αποριέ: απορία
αντράτου: (μτφ) ώριμος ,γινωμένος	αουάλταρι: προχθές	απορισίτου: απορημένος
ανταρσίε: ανταρσία	αούγκου: αλείφω	απόστιμα: απόστημα
αντάρτου: αντάρτης	αούμτου-α: αλειμμένος-η	απόστολου: απόστολος
αντέτε: συνήθεια	αούμπρα: σκιά	απούνου: χαμηλώνω, κατεβάζω
αντισισίνταϊ: ανοίγοντας	αουντζέσκου: μοιάζω	μι απούνου: ξαπλώνω για ξεκούραση
αντούκου: φέρω	λου'αουντζέσκου: του μοιάζω	απούσου: ξαπλωμένος
αντούσου: έφερα	νι'αουντζιάστε: μου μοιάζει	απούσου: χαμηλός
αντούσε: έφερε	αούρλου: ουρλιάζω	απουστουσέσκου: κουράζομαι
αντούκου: (μτφ) μοιάζω	αουσέσκου: γεράζω	ντισπουστουσέσκου: ξεκουράζομαι
λου'αντούκου: του φέρνω & (μτφ) του μοιαζω	αούσου: γέρος, παππούς	απουστουσί: κουράστηκε
λου'αντούτσε: (μτφ) του μοιάζει	άπα: νερό	ντισπουστουσί: ξεκουράστηκε
αντούμπλικου: διπλώνω	άπα αράτσε: νερό κρύο	αποστουσίτου: κουρασμένος
αντουμπλικάτου: διπλωμένος	άπε αλιχόνε: νερά ακάθαρτα	ντισπουστουσίτου: ξεκουρασμένος
αντούνου: μαζεύω, συλλέγω	απ'τόσου: νερούλος	αποφασέσκου: αποφασίζω
αντουνάι: μάζεψα	απαντισέσκου: απαντώ	απόφασι: απόφαση
αντουνάτου: μαζεμένος	απάντισι: απάντηση	απρίντου: ανάβω
αντουνιάρικε: σουρουπώνει	απαντισέσκου: συναντώ	απριντεάρε: άναμμα
		απρέσου: άναψα & αναμμένος

Απρίλιου: Απρίλιος

απρίντε: αρμόζει, πρέπει

απρόκιου: πλησιάζω

απρουκί: πλησίασα

απρόαπε: κοντά, πλησίον

απροφτουσέσκου: προφταίνω

αραδγισέσκου: αραδιάζω

αραδγισίτου: αραδιασμένος

αράδα: αράδα, σειρά

αράντου: ξύνω

αράου-α: κακός-η

αραποσίτε: καλαμπόκι

αράπου: αρπάζω

αράψε: άρπαξε

αρατσέσκου: κρυώνω κάτι

αράτσε: κρύος, ψυχρός

αρατσίμε: ψύχρα

αραχάτε: ανάπαυση

αραχισέσκου: αραχιάζω

αραχισίτου: αραχιασμένος

άργιε: αλώνι

αρδιτσίνα: ρίζα

αρ'ζμπόϊ: αργαλειος

αρίζου: ρύζι

αρίμου: σκαλίζω

αριμάρε: σκάλισμα

αρίνα: άμμος

αρίνε: ψώρα

αρίνε: φαγούρα

αρινιόσου: ψωριάρης

μι αρίνιου: φαγουρίζομαι

αρίντου: γελάω & ξεγελώ

μι αρίσε: με ξεγέλασε

αρίσου: γέλασα

αρίσε: γέλασε

αριντιάρε: γέλιο

αρίτσου: σκαντζόχοιρος

αρκουρέτζου: κρυώνω

αρκουάρε: κρύο

αρκουράι: κρύωσα

αρκουράρε: κρυολόγημα

αρκουράτου: κρυολογημένος

αρμ'νου: μένω, κατοικώ, διαμένω

αρμάσου: έμεινα

αρμασιτούρι: απομεινάρια

αρμάσου: αφημένος

άρματε: άρματα

αρματουσέσκου: εξοπλίζω, ντύνω

αρματουσίτου: εξοπλισμένος

αρμ'νέστι: βλάχικα

Αρμούνου: Αρμάνος, Βλάχος

Αρμπινεσία: Αλβανία

Αρμπινέσου: Αλβανός

άρμπουρε: βαλανιδιά

άρμπουρε: δένδρο δάσους

αρνέσκου: σαρώνω, σκουπίζω

αρνίτου: σαρωμένος, σκουπισμένος

νι'αρνίτου: ασκούπιστος

αρνιτούρι: σκουπίδια

αρνέτζου: ξεχειμωνιάζω

αρνίρε: ξεχειμώνιασμα

αρνίε: λίμα

αρνίκλιου: νεφρός

άρντου: καίω

μι άρντου: καίγομαι

μι άρσου: κάηκα

άρσου: έκαψα

άρσου-α: καμένος-η

σ' άρσιρε: κάηκαν

αρσίνε: ντροπή

νου τσιάστε αρσίνε; : δεν ντρέπεσαι;

νιάστε αρσίνε: ντρέπομαι

αροάμγκου: μηρυκάζω, αναμασώ

αρόβου: ρεβίθι

αρόντου: ροκανίζω, περιτρώγω

αρουσέσκου: κοκκινίζω

αρουσί: κοκκίνισα

αρουσίρε: κοκκίνισμα

αρόσου: κόκκινος

αρουσεάτσα: κοκκινάδι

αρουβινέτζου: ραντίζω

αρουβινάι: ράντισα

αρουβινάρε: ράντισμα

αρουβινάτου: ραντισμένος

αρούγκου: βάτος

αρούτζι: βάτοι

(α)ρουγκουέσκου: ρεύομαι

(α)ρουγκουϊρε: ρέψιμο

αρούκου: ρίχνω, πετώ

μι αρούκου: ρίχνομαι

μι αρκάι: ρίχτηκα

αρκάι: έριξα

αρκάρε: ρίξιμο

αρκάτου: ριγμένος

σ' αρκέ: ρίχθηκε

αρουκουτέσκου: γκρεμίζω, κυλιώ

μι αρουκουτί: γκρεμίστηκα

αρούου: ποτάμι

αρούπου: σκίζω, αποσπώ

αρούπτου: σκισμένος

αρούψου: έσκισα

αρουσουνέτζου: ντροπιάζω

μι αρουσουνέτζου: ντρέπομαι

μι αρουσινί: ντρομπιάστικα

αρουσουνάτου: ντροπιασμένος

αρουσουνόσου: ντροπαλός

αρουτζινέτζου: σκουριάζω

αρουτζινόσου: σκουριασμένος

αζ χίμπα: αζ είναι

ασβεστουσέσκου: ασβεστώνω

ασβέστε: ασβέστης

ασβιρλέσκου: εκσφενδονίζω

ασβιρλί: εξσφενδόνισα

ασέσκου: φτάνω

ασί: έφτασα

ασίρε: έφτασαν

ασίτου (μτφ) : ώριμος ,φτασμένος

ασί: έτσι

ασιάρα: χθες βράδυ (εψές)

ασίμε: ασήμι

ασιμουσέσκου: ασημώνω

ασιμουσίτου: ασημωμένος

άσ'ντζι: σήμερα

ασίτσε: έτσι

ασκάλνου: σκαλώνω, αναρτώ

μι ασκ'λνάι: σκάλωσα, κρεμάσθηκα

ασκ'λνάτου: κρεμασμένος ,σκαλωμένος
ασκάπιρου: αστράφτω
ασκ'πιρέ: άστραψε
ασκάπιτου: δραπετεύω, δύω
ασκ'πιτάρε: δύσις
ασκ'πιτάτα: δύση ηλιου
τ'ασκ'πιτάτα:στη δύση ηλιου
ασκ'πιτέ: έδυσε
ασκάπου: τελειώνω, σώζω
ασκ'πάι: τελείωσα, έσωσα
ασκ'πάρε: τέλος, σωτηρία
ασκ'πάτου: τελειωμένος, σωσμένος
ασκέρε: στρατός, στρατιά
ασκούκου: φτύνω
ασκουκιάρε: φτύσιμο
ασκουκιάτου: φτύσμα
ασκούλτου: ακούω, κρυφακούω
ασκούντου: κρύβω
ασκούμσου: έκρυψα
ασκούμπτου-α: κρυμμένος-η
ασκουμπτόσου: κρυφός
μι ασκουμπουσέσκου:
ανασκουμπώνομαι
ασκούτουρου: τινάζω, ξεσκονίζω
ασκουτουράτου: τιναγμένος,
ξεσκονισμένος
ασμπόρου: ίπταμαι
ασούντου: ηχώ, θορυβώ, κουδουνίζω
ασουνάρε: ήχος, θόρυβος
ασούντου: ιδρώνω
ασουντάι: ιδρωσα
ασουντάτου: ιδρωμένος
σουντόρου: ιδρώτας
ασπάρου: φοβίζω, τρομάζω
μι ασπάρου: φοβάμαι, τρομάζω
μι ασπιρί: φοβήθηκα
ασπ'ρίρε: εκφοβισμός
ασπ'ρίτου: φοβισμένος, τρομαγμένος
σ' ασπιρί: φοβήθηκε, τρόμαξε
(α)σπέλου: ξεπλένω
(α)σπ'λάτου: ξεπλυμένος
(α) σπούνου: δείχνω, φανερώνω
(α) σπούσου: έδειξα, φανέρωσα

αστάγκου: αριστερός
αστίγκα: αριστερά
αστάλιου: συναντώ, κόβω τον δρόμο
κάποιου, προσπερνώ
αστιλιάτου: χαλασμένος, κομμένος (π.χ.
σι αστιλιέ λάπτιλε :χάλασε - κόπηκε το
γάλα)
αστέπτου: αναμένω
αστιπάρε: αναμονή
αστιπτάτου: αναμενόμενος
τι'αστέπτου: σε αναμένω
τι'αστιπτάι: σε ανέμενα
αστέρνου: στρώνω
ντιστέρνου: ξεστρώνω
αστερνάρε: στρώσιμο
αστερνιτούρι: στρωσίδια
αστερνούτου: στρωμένος
ντιστιρνούτου: ξεστρωμένος
αστίγκου: σβήνω
αστέσου: σβησμένος
αστιάσα: σβησμένη
αστιντζιάρε: σβήσιμο
αστίαρα: το βράδυ
αστισιάρε: απόψε
αστούπου: στουπώνω
ντιστούπου: ξεστουπώνω
αστουπάρε: στουπόωμα
ντιστουπάρε: ξεστουπόωμα
αστουπάτου: στουπωμένος
ντιστουπάτου: ξεστουπωμένος
αστράγκου: εκσφενδονίζω
αστράψε: εξσφενδόνισε
αστρέκου: ξεπερνά, νικώ, υπερτερώ
αστρέκου: περνά, διαβαίνω
αστρικούτου: νικημένος
ατά: δική σου
ατάλε: δικές σου
ατάουα: δική σου
ατέι: δικά σου
ατέου: δικός σου
ατζιούνγκου:πλησιάζω, φτάνω
ατζιούμσου:πλησίασα, έφτασα
ατζιούμπτου: (μτφ) ώριμος ,φτασμένος

ατζιούμσε: έφτασε
ατζιούντζε: φτάνει, αρκετά
ατζιούνου: πεινώ
ατζιουνάι: πείνασα
ατζιουνάτου & ατζιούνου: πεινασμένος,
νηστικός
ατζιούτου: βοηθώ
ατζιουτάι: βοήθησα
ατζιουτάρε: βοήθεια
ατιμίε: ατιμία
άτιμου: άτιμος
άτιχου: άτυχος
ατούμψε & ατούμψια: τότε
ατσέλου: εκείνος
ατσέλι: εκείνοι
ατσιά: εκείνη
ατσιάλε: εκείνες
ατσιά: εκεί
Αύγουστου: Αύγουστος
αφανισέσκου: αφανίζω
αφανισίρε: αφανισμός
αφανισίτου: εξαφανισμένος
άφανου: άφαντος
αφέντου: αφέντης
αφέντου: ιερέας
αφιερουσέσκου: αφιερώνω
αφιερουσίτου: αφιερωμένος
αφίσικου: αφύσικος
άφλου: βρίσκω
μι άφλου: βρίσκομαι
μι αφλάι: βρέθηκα
αφλάι: βρήκα
αφουάρα: έξω
αφουλέσκου: ξεπαραδιάζω
μι αφουλί: ξεπαραδιάστηκα
αφουλίτου: ξεπαραδιασμένος
αφουρισέσκου: αφορίζω
αφουρισίτου: αφορισμένος
αφουρισμό: αφορισμός
αφουρνίε: αφορμή
αχάριστου: αχάριστος
αχ'ντου-α: τόσος-η

αχ'ντσι: τόσοι
αχ'του: τόσο
αχόργια: χωριστά, ξέχωρα
αχουλέσκου: ψαχουλεύω
αχουλίνταϊ: ψαχουλεύοντας, ανα-
ζητώντας
αχούριε: σταύλος
άχριστου: άχρηστος
αχτάρε: τέτοιος-α, όμοιος-α
άχτε: μίσος, μένος

B

βα: θα (π.χ. **β'απρίντου:** θα ανάψω,
βα γίνου: θα έλθω)
βάγια: δάφνη
Βαϊου: Βαϊων Κυριακή
βάκα: αγελάδα
βακάρου: αγελαδάρης
βακούφε: εκκλησιαστικό κτήμα
βάλε: κουιάδα, χαράδρα
βαλίτσα: βαλίτσα
βάλτου: βάλτος
βάρβαρου: βάρβαρος
βάσανου: βάσανο
βασιλιακό: βασιλικός
βάσου: αγγείο, κουζινικό σκεύος
βάταμου: σκοτώνω
β'τ'μάρε: σκοτωμός, φόνος
β'τ'μάτου: σκοτωμένος
βάτρα: εστία, βάση τζακιού
βάτρα: (μτφ) κατοικία
βέγκλιου : φρουρά, φυλάγω
βιγκλιάρε: φρούρηση
βέκλιου: παλιός
β'λέντζα: μάλλινο σκέπασμα χωρίς
φλόκους
βέντου: βλέπω, παρατηρώ, κοιτάζω
μι βέντου: φαίνομαι
τι βέντου: σε βλέπω
βιτζούι: είδα
βιτζούς: είδες
βέντουου: χήρος
βέντουα: χήρα

βερεσέ: βερεσέ
βέρσου: χύνω
βιρσάτου: χυμένος
βιρσάτου του χουνίε: (μτφ) άνθρωπος
ευσταλής:
βιάρρα: καλοκαιρί
βιάργκα: βέργα
βιάρντε: πράσινο
βιάρτζε: χορταρικά
βιρτζετούρι: πρασινάδες
βιδουσέσκου: βιδώνω
βιδουσίτου: βιδωμένος
βίδα: βίδα
βίνα: φλέβα
Βίνιρι: Παρασκευή
βίνιτου: γαλάζιο
βίντικου: θεραπεύω
βιντικάτου: θεραπευμένος
βίντου: πουλώ
βιντεάρε: πώληση
βιντουϊ: πούλησα
βιντουότου: πουλημένος
βίντου: αέρας
β'ντουόζα: βεντούζα
βιρβιρίτσα: σκίουρος
βιργιέσκου: επιπληττώ
βιργίι: επέπληξα
βιργινάδα: κορίτσι, παρθένος
βιτούλιου: κατσικάκι,βετούλι
βιτσίνου: γείτονας
β'ψέσκου: βάφω
β'φίε: βαφή
β'ψίρε: βάψιμο
β'ψίτου: βαμμένος
βλαστάρου: βλαστάρι
Βλάχου: Βλάχος
Βλιχέστι: Βλάχικα
βλουγισέσκου: ευλογώ
βλουγισίρε: ευλογία
βλουγισίτου: ευλογημένος
βόι: εσείς
βόι: θέλω

παραβόιου: θέλω πολύ
τι βόι: σε θέλω, σ'αγαπώ
βρέμου: θέλουμε
βριάρε: αγάπη,θέληση
βρούτου-α: αγαπητός-η
βόμου: ξερνώ
βουμιαρε: ξέρασμα
βουμιαστε: ξερνά
βόμπιρου: βρικόλακας, αιμοβόρος
βούζου: σαμπούκος, κουφοξυλιά
βούλα: σφραγίδα
βουλοάγκα: άδενδρη έκταση
βουλουσέσκου: βουλώνω
βουλουσίρε: βούλωμα
βουλουσίτου: βουλωμένος
βούλπε: αλεπού
βουρ & βούρνου: κανένας
βουργέ: βοριάς
βούρτσα: βούρτσα

Γ

γαϊτάνε: γαϊτάνι
γανουσέσκου: γανώνω
γανουσίρε: γάνωμα
γ'ργ'ρίττου: κουδουνάκι
γ'ργ'ρίττου: (μτφ) χαριτωμένο παιδί
γάστρου: γάστρα
γιούρτε: γιαούρτι
γιάργιου: υδράργυρος
γιατάκε: κατάλυμα
γιάτρου: γιατρός
γέρμου: σκουλήκι
γιρμέσκου: σκουληκιάζω
γιρμινόσου: σκουληκισμένος
γίσμου: τρυγώ
γιζμάρε & γίσμου: τρύγος
γίλα: διγάλα
γιλίε: γυαλί
Γινάρου: Ιανουάριος
γινάτε: θυμός, πείσμα, οργή
γίνγκιτσι: είκοσι
γίνιε: αμπέλι

γίνου: έρχομαι
βινί: ήλθα
βινίρε: ερχομός
βινίτου: ερχόμενος
γίνου: κρασί
γίου: ζωντανός
γίου (μτφ) άψητος, ωμός
γιουρτάνε: περιδέρειο
γιουρτισέσκου: γιορτάζω
Γιουσίκε: Ίασμος
γιδάματι: γεράματα
Γισματσιούνου: Σεπτέμβριος
γίσου: όνειρο
γίτε: κλήμα (αμπέλι)
γιτρίε: γιατρικό
γιτριψέσκου: γιατρεύω
γκαγκαράντζα: κακαράντζα
γκάζε: πετρέλαιο
γκαζόνα: πάγου λεπτό στρώμα
γκαζόνα: (μτφ) γυναίκα ψυχρή
γκαϊλέ: ανησυχία, στεναχώρια
γκάλου-α: μαύρος-η
γκ'λίνα: κότα
γκάλμπινου: κίτρινος
γκαλμπινεάτσα: κτρινάδα
γκαλμπινίτου: κτρινισμένος
γκαλμπινόσου: κτρινινωπός
γκ'ρνίτσου: κόκκος ,σπυρί
γκ'ρντέσκου: φράζω, περιφράζω
ντισγκ'ρντέσκου: ξεφράζω
γκάρντου: φράκτης
γκ'ρντίρε: φράξιμο, περίφραξη
γκ'ρντίτου: φραγμένος, περιφραγμένος
ντισγκ'ρντίτου: ξεφραγμένος
γκ'ρντίνα: κήπος
(ν)γκρούνου: στεφανώνω
(ν)γκρουνάρε: στεφάνωμα
μι (ν)γκρούνου: στεφανώνομαι
μι (ν)γκρουνάι: στεφανώθηκα
(ν)γκρουνάτου-α: στεφανωμένος-η
νι (ν)γκρουνάτου-α: αστεφάνωτος-η
γκαταϊφε: κανταϊφι

γκέμε: γκέμι
γκίζα: μυζήθρα, ούρδα
γκ'ζέπε: ντροπή, βάσανο, κακό
γκίνε: καλά
γκιούμε: γκιούμι
(ν)γκλέτσου: πάγος
(ν)γκλέτσου: παγώνω
ντισγκλέτσου: ξεπαγώνω
μι (ν)γκλιτσάι: πάγωσα
(ν)γκλιτσάρε: πάγωμα
(ν)γκλιτσάρε: παγωνιά & πάγωμα
(ν)γκλιτσάρε: (μτφ) θάνατος
(ν)γκλιτσάτου: παγωμένος
ντισγκλιτσάτου: ξεπαγωμένος
γκ'ρνέσκου: μουρμουρίζω
γκ'ρσιλιάνου: λαρύγγι κότας
γκλαβανίε: καταπακτή
γκλάρου: χαζός, βλάκας, ανόητος,
γκλιέμου: κουβάρι
γκλινάτου: κουτσουλιά
γκλέρου: δοσομυξός
γκολ: μόνον
γκόλου: κενός, γυμνός,μόνος
γκουάλα: άδεια, κενή
γκόντρου: κορυφή, λόφος
γκόντρου: (μτφ) το νεκροταφείο στη Λάιστα γιατί βρίσκεται σε λόφο
γκόρτσου: αγριοαπιδιά & αγριοαπίδι
γκότσια: κουβαλώ κάποιον στη πλάτη
γκούβα: τρύπα
γκουβούρου: καμπούρης
γκουγκούτσα: ρόκα καλαμποκιού
γκουμόλιου: σωρός
γκούρα: στόμα
γκουργκούλιου: στρόγγυλη πέτρα
γκούσα: λαιμός
γκουτούνιε : κυδώνι
γκουτούνιου: κυδωνιά
γκόφου: γοφός
γκράσου-α: παχύς-α
γκρέντα: δοκός ξύλινη
γκρέου: βαρύς

γκρέου: (μτφ) λιποθυμιά
γκριάουα: βαριά
γκριάουα: (μτφ) έγκυος
γκρέπου: γκρεμός
γκρέσκου: φονάζω, καλώ
Γκριέμπινε: Γρεβενά
γκρινιάρκου: γκρινιάρης
γκρίνιε: γκρίνια
γκρίνου: σιτάρι
γκρίντινα: χαλάζι
γκρουάπα: λάκκος,τάφος
γκρόπου: θάβω
ντισγκρόπου: ξεθάβω
γκρουπάρεα: ταφή
γκρουπάτου: θαμμένος
γκρόσου: χοντρός
γκρουάσα: χοντρή
γκρουμάτσου: λάρυγγας
γκρούνιου: πηγούνι
γλικάνσου: γλυκάνισος
γλιντισέσκου: γλεντώ
γνόμε: γνώμη
γουδιε: ξύλινο γουδί
γουμάρου: γάιδαρος
γούνα: γούνα
γουνιάου: γωνιά
γρίπε: γρίπη
γριψέσκου: γράφω
γριψίρε: γράψιμο
γριψίτου: γραμμένος
γρόσε: γρόσι
γύφτου: γύφτος
Δ
δάλα: ξινόγαλα
δασκαλιψέσκου: δασκαλεύω
δασκαλιψίρε: διδασκαλία
δασκαλιψίτου: δασκαλεμένος
δάσκαλου: δάσκαλος
δάφνε: δάφνη
δγιβ'σέσκου: διαβάζω
δγιβ'σίρε: διάβασμα

δέφτερου: δεύτερος
διαβολία: διαβολή
διακονιάρου: ζητιάνος, (μτφ) γύφτος
διάκονου: διάκονος
διάφορου: κέρδος
δικέλε: δικέλλι
δικεολογισέσκου: δικαιολογώ
δίκιου: δίκαιος
διμάτε: δεμάτι
δ'μουνσίτου: δαιμονισμένος
διξέσκου: δέχομαι,υποδέχομαι
διορίε: διορία
διπλομάτου: διπλωμάτης
διπλουσέσκου: διπλώνω
δισκουλιψέσκου: δυσκολεύω
δίσκολου: δυσκολος
δίσκου: δίσκος
δισπότου: δεσπότης
διστιγίε: δυστυχία
δίστιχου: δύστυχος
δουξουσέσκου: δοξάζω
δουξουσίτου: δοξασμένος
δόξα: δόξα
δουρσέσκου: δωρίζω
δόρου: δώρο
δράμε: δράμι

E

έα: αυτή
εάλε: αυτές
έλου: αυτός
έλι: αυτοί
εβαγγέλιου: ευαγγέλιο
έλα: έλα
Έλινου: Έλληνας
ελπίδα: ελπίδα
έμπορου: έμπορος
ενουρίε: ενορία
έντου: κατσιακάκι
εξιγισέσκου: εξήγησε
εξίγισε: εξήγηση
έξοδου: έξοδο

εξορία: εξορία
έξυπνου: έξυπνος, ξύπνιος
έου: εγώ
επιδημία: επιδημία
επίσκοπου: επίσκοπος
επίτροπου: επίτροπος
έρμου-α: έρμος-η
έσου: βγαίνω
ισί: βγήκα
ισίρε: βγήκαν
ισί σουάρλε: βγήκε ο ήλιος, ξημέρωσε
έστανου: φέτος
εφκέλιου: ευχέλαιο
εφκολίε: ευκολία
έφτινου: φτηνός
εφχαριστό: ευχαριστώ
έχτρα: έχθρα
έχτρου: εχθρός

Z

ζάβα: πόρπη, κόπιτσα
ζαγάρου: κυνηγόςκυλο
ζακόνιου: συνήθεια
ζάπε: περιορισμός, υποταγή
ζαράρε: κακό,βλάβη,ζημιά
ζάχαρε: ζάχαρη
ζγκάρου: φράκτης
ζγκιέρου: βελάζω, κραυγάζω
ζγκιλέσκου: θρηνώ, ολοφύρομαι
ζιβόνου: νυφικό πέπλο
ζίγα: ζυγαριά & ζύγι
ζιξέσκου: ζυγίζω
ζίγκ'ρα: έγχορδο
ζιλιψέσκου: ζηλεύω
ζίλιε: ζήλια
ζιλιάρου: ζηλιάρης
ζιλιψίτου: ζηλεμένος
Ζίσα: Ζήσης
ζμιάνα: σώβρακο
ζμπουρέσκου: ομιλώ, λέγω
ζμπόρου: λόγος, ομιλία
ζνιάρκου: ζημιάρης

ζνίε: ζημία
ζόρε: ζόρι
ζουγρ'φίε: ζωγραφιά
ζουγρ'φισέσκου: ζωγραφίζω
ζουγρ'ψίτου: ζωγραφισμένος
ζουκουψίτου-α: κατεστραμμένος-η
κακόμοιρος-η
ζ'λάπε: θηρίο
ζουρλέσκου: τρελαίνω
μι ζουρλέσκου: τρελαίνομαι
ζουρλί: τρελάθηκα
ζούρλου: τρελός
ζντάγκα: αδέξιος,χονδροκέφαλος
ζώνα: ζώνη, λουρί

Θ

θα: θα
θάμα: θαύμα
θάρου: θάρρος
θεέμ: θεέ μου
θεμέλιου: θεμέλιο
θερμόμετρου: θερμόμετρο
θιάμινε: θηλυκιά
θιμνισέσκου: θυματίζω
θιμνιάμα: θυμιάμα
θιμνιτόρου: θυμιατό
θιμνισίρε: θυμιάτισμα
θιμνισίτου: θυμιατισμένος
θιμσέκου: θυμίζω & θυμάμαι
θιμψί: θυμήθηκα
θρισκίε: θρησκεία
θρόνου: θρόνος

I

Ιάνα: Γιάννενα
ιάπα: φοράδα
ιάρμπα: χόρτο
ιάρνα: χειμώνας
ιάστε: είναι
ιάτα: μάνα
ιάτανι: η μάνα μου
ιάτανι: μάνα μου (επίκληση)

ιβά: πουθενά
ιγούμενου: ηγούμενος
ίδγιου: όμοιος, ίδιος
ιδέε: ιδέα
ιδολολάτρου: ειδωλολάτρης
ικόανα: εικόνα
ικονομίες: οικονομία
ικονόμου: οικονόμος
ικονοστάσε: εικονοστάσι
ήμερου: ήμερος
ίμνου: περπατώ, βαδίζω
ιμνά: περπάτησα
ιμνάτου: περπάτημα, βάδισμα
ιμνάτουρα: περπάτημα, βάδισμα
ίνιμα: καρδιά
ινιμάρκου: θαρραλέος
ιντισέκσου: μπλέκω σε κακό
ίντρου: μπαίνω
ιντρά: μπήκα
ίου: που (;)
Ιούλιου: Ιούλιος
Ιούνιου: Ιούνιος
ιπογραφέσκου: υπογράφω
ιπογραφίες: υπογραφή
ιπομονίες: υπομονή
ιποψίες: υποψία
ιποχριουσέσκου: υποχρεώνω
ιποχρέουσι: υποχρέωση
ιποχριουσίτου: υποχρεωμένος
ιρά: ήταν
ιράμου: ήμασταν
ιρνίες: ερημιά
ιρμουξέσκου: ρημάζω
ιρμουξίτου: ρημαγμένος
ίσα: ίσια
ισιάρε: ίσιωμα
ισιχασέσκου: ησυχάζω
ισιχίες: ησυχία, ηρεμία
ισιχου: ήσυχος
ίσκα: ίσκα
ισουσέσκου: ισιώνω
ισουσέσκου: (μτφ) αρραβωνιάζω

ισουσίρε: (μτφ) αρραβόνιασμα
ιστορίε: ιστορία
ίτς: τίποτε
ίτσι: μόλις, ό,τι, οτιδήποτε
ίψομα: λειτουργία, πρόσφορο

K

κα: όπως, σαν, αν
κα: πως (αναφορικό)
κα: σαν, ως (ομοιοματ.)
καβουρμά: καβουρμάς
καδί: μεγάλο βαρέλι κρασιού
καζμά: καζμάς
κάθε τζούα: κάθε μέρα
καθεοάρα: πάντοτε (κάθε ώρα)
καθεούνου: καθέννας
καϊμό: καημός
κάιρου: το μαλλί της ηλακάτης
κάιρου: μτφ κατάσπρο (όπως το άσπρο μαλλί της ηλακάτης)
κάιρου πέρλι: κατάσπρα μαλλιά
κακαρέτζου: κακαρίζω
κάκου: αφοδεύω
κ'κατόρου: αποχωρητήριο
κ'κάτου: αφοδεύμα
κ'κατόσου: χέστης, (μτφ) δειλός
κακιουσέσκου: κακιώνω
κακιουσίτου: κακιωμένος
κακούμ & κατά κουμ: όπως, καταπώς
κακουρίζικου: κακορίζικος
καλαμάρου: μελανοδοχείο
κάλε: δρόμος
κ'λιουρι: οι δρόμοι
κ'λίβα: καλύβα
καλιμέρα: καλημέρα
καλινίχτα: καληνύχτα
κ'λ'ντάρου: ημερολόγιο
κ'λιστίρου: σκαλιστήρι
κάλκου: πατώ
κάλκου: (μτφ) ληστεύω
κ'λκάτου: πατημένος
νι κ'λκάτου: απάτητος
κάλντου-α: ζεστός-η

κ'λντάρου: μεγάλο καζάνι
κ'λντ'ρούσου: μικρό καζάνι
κ'λντούρα: ζέστη
καλοάρε: ζέστη
καλόγερου: καλόγερος
κάλου: άλογο
καλούπε: καλούπι
καλούφρε: μαξιλαροθήκη
κάλπικου: κίβδηλος
κάμα: πιο, περισσότερο
καμανσνούσου: παραπάνω
καμαρουσέσκου: καμαρώνω
καμαρουσίρε: καμάρωμα
καμαρουσίτου: καμαρωμένος
κ'μπάνα: καμπάνα
καμπάτκου: ογκώδης
κάμπου: κάμπος
καν & κάνου-α: κανέννας-καμιά
κανάτου: παραθυρόφυλλο
κανούτου: ξανθομάλλης
καντάρε: μεγάλη ζυγαριά
καντέτς: σαν, λες και
καντίλα: καντήλα
κάντου: πέφτω
κ'τζουϊ: έπεσα
κ'τζού: έπεσε
κ'τζούτου: πεσμένος
κάντσιβα: τίποτα απολύτως
κάπα: μανδύας
καπάκιε: καπάκι
καπέστρου: χαλινάρι
καπότο: κουκούλα
κάπου: κεφάλι
καπούλιε: καπούλι
κάπρα: γίδα
καπράρου: γιδοβοσκός
καπρίνα: γιδόμαλλο
καραβάνε: караβάνι
καρβανάρου: αγωγάτης
καραμαγκιόλε: δήμιος
καραούλε: караούλι
καράρε: διεξοδος, θάρρος, λύση

κ'ιάρε: θάρρος
κ'ιάρικου: θαρραλέος
καρβέλε: καρβέλι
καρβουνιάρου: καρβουνιάρης
καρ: όταν,μόλις
κάρε: όποιος
κάρε: ποιός, ποιά;
κάρι: ποίοι;
καρεοάρα: οποτεδήποτε
καρκαλέτσου: ακρίδα
κ'ρλίγκου: γκλίτσα
κ'ρμπούνιου: κάρβουνο
κάρνε: κρέας
καρνόσου: κρεώδης, σαρκώδης
κάρπινου: γαύρος (δένδρο)
κάρσι: εάν
κάρσι: μόλις
κάρτε: χαρτί επιστολή
καρφίτσα: καρφίτσα
κάσα: σπίτι
ακάσα: στο σπίτι
κασάρε: τυροκομείο
κασάρου: τυροκόμος
κάσου: τυρί
κασέλα: κασέλλα
κάστε: άραγε
καταδιξέσκου: καταδέχομαι
καταδιξίτου: καταδεκτικός
κατακούμου: όπως, καταπώς
καταντισέσκου: καταντώ
κατάρα: κατάρα
καταρσέσκου: καταριέμαι
καταρσίτου: καταραμένος
κατασάρκα: φανέλα
κατ'βιρνούαρα: που και που
κατ'νουάρα: που και που
κατιφέ: βελούδο, κατιφές
κατίφορου: κατήφορος
κ'τούσα: γάτα
κ'τράνε: κατράνι
κ'τσούα: καπέλο
καφέ: καφές

καφινέ: καφενές
κάφτου: ζητώ, ψάχνω
κάφτου: (μτφ) γεύομαι
κ'φτάτου: περιζήτητος
νι κ'φατάτου: αξήτητος
κάψου: κακόμοιρος,δυστυχής
κέπτου: στήθος, θηλή μαστού
κερεστές: οικοδομική ξυλεία
κέρντου & κέρου: χάνω
μι κέρντου& μι κέρου : χάνομαι
κ'ρντού: έχασα
κ'ρντούτου & κιρούτου:χαμένος
κιρούτου: (μτφ) βλαμμένος
κιρίρε: χαμός, απώλεια
κιρί: χάθηκε
κιρτούρι: χαζομάρες, ανοησίες
κέφε: κέφι
κιάλιε: δέρμα
κιαμέτε: φορτούνα
κιάπτινου: χτενίζω
μι κιάπτινου: χτενίζομαι
μι κιαπτινά: χτενίστηκα
κιάπτινε: χτένα
κιαπτινάτου: χτενισμένος
νι κιαπτινάτου: αχτενιστος
κιάτρα: πέτρα
κίκου: στάζω
κικάρε: στάξιμο
κίκουτα: σταγόνα
κίκουτα: (μτφ) εγκεφαλικό
κιλίε: κελί
κιλίμε: τάπητας
κ'γκ'νιου: γωνία πίτας- ψωμιού, κόθρος – γύρος
κ'γκ'νιου: φτέρνα, άκρη
κ'γκ'νιου: (μτφ) κομμάτι ψωμιού
κ'λντιρίμε: λιθόστρωτο
κιλουστύρου: (μτφ) βραδυκίνητος
κ'λτσιουνου: κάλτσα
κ'μίασα: πουκάμισο
κιμπάπε: κεμπάπ
κ'νε: σκύλος

κίνου: πεύκο
κ'ντου; : πότε;
κ'ντου: όταν, μόλις
κ'ντου: τραγουδώ
κ'ντεάρε: τραγουδήμα
κ'ντικου: τραγούδι
κ'ντιτσι: τραγούδια
κιντισέσκου: κεντώ
κιντισίτου: κεντημένος
κιούπε: κιούπι,πιθάρι
κίπινου: τσιμπώ
κ'πιστεάρε: σκάφη ζυμώματος
κίπιτα: κορυφή
κίπιτα: ράμφος, άκρη
κ'πιτόσου: μυτερός, σουβλερός
κ'πιτίνιου: μαξιλάρι
κίπρου: κυπρί, κουδούνι
κ'ρβέλιε: ολόκληρο ψωμί
κίργιου: κύριος
κ'ρίντε: κυνόδοντας
κιριτζίου: αγωγιάτης
κιρό: καιρός
κ'ρπιτόρου: πλαστήρι
κ'ρσέλιου: κομμάτι ψωμιού
κ'ρτέσκου: πειράζω, ενοχλώ
κ'ρτίρε: πείραγμα,ενόχληση
κ'ρτίτου: πειραγμένος
νι κ'ρτίτου: άθικτος
κίσα: καρακάξα
κισέτζου: κοπανίζω, στουμπίζω
κισάτου: κοπανισμένος
κίσου: ουρώ
μι κίσου: κατουριέμαι
μι κισά: κατούρησα
κισάρε: κατούρημα
κισάτου: κατουρημένος
κισάτου: κάτουρο
κισαϊπόδου: (μτφ) κατουρλιάρης
κισμέτε: τύχη
κ'στίνιου: κάστανο
κ'τί ούνε: μία- μία (ανά μία)
κ'του; : πόσο (:)

κ'του: όσο	κουσούι: έραπα	κουμνικιτούρα: κοινωνία θεία
κ'τραουά: προς εδώ	κουσούτου: ραμμένος	κουμνικάτου: εκείνος που μετάλαβε
κ'τρακλό: προς εκεί	ντισκουσούτου: ξεραμμένος	νι κουμνικάτου: ακοινώνητος
κ'τρί: προς τα που	κουσιάρε: ράψιμο	κούμου; : πως ;
κ'τρί: προς, σε	κου: με,μετά, συν	κουμπολόγιε: κομπολόγι
κ'τζ: πόσοι(;)	κου θιάμα: σε λίγο	κουνάβε: κουνάβι
κ'τσάουα: σκύλα	κου'όννε: με τη μία	κουνάκε: κονάκι
κ'τσέ: γιατί	κούα: κόρα ψωμιού	κουνέτου: μικρό μπουκάλι
κλάπα: παγίδα	κουάζα: φλούδα	κουνετίκου: πολύ μικρό μπουκάλι
κλεάε: κλειδί	κουάντα: ουρά	κουνόςκου: γνωρίζω, καταλαβαίνω
κλιάστε: τανάλια	(α) κουάπιρου: σκεπάζω	τι κουνουσκούι: σε γνώρισα
κλιόπουτου: κουδούνι, κυπρί	ντισκουάπιρου: ξεσκεπάζω	κουνουσκούτου-α: γνωστός-η
κληρονόμου: κληρονόμος	(α) κουπιρίτου: σκεπασμένος	νι κουνουσκούτου: άγνωστος, αγνώριστος
κλιτσιτούρι : φαγητό ζουλιγμένο, ανακατωμένο	ντισκουπιρίτου: ξεσκεπάστος	κούπα: κούπα
κλίτσου: (μτφ) μαλθακός, άβουλος	μι (α) κουάπιρου: σκεπάζομαι	κουπάνα: σκάφη πλυσίματος
κλόκου: νωθρός, αδρανής	μι ντισκουάπιρου: ξεσκεπάζομαι	κουπάτσου: δρυς
κλουκουτέσκου: αναδεύω, αναταράζω	μι (α) κουπιρί: σκεπάσθηκα	Κουπ'τσίνου: Γρεβενιώτης (σκωπτικά)
κλουκουτίτου: αφρισμένος	μι ντισκουπιρί: ξεσκεπάσθηκα	Κουπατσάρου: Γρεβενιώτης
κλουτσέσκου: κλωσσώ	κουβάτα: γαβάθα	κουπίε: αγέλη, κοπάδι
κλουτσιάστε: κλωσσάει	κουβέντα: κουβέντα	κουπ'λάρου: βοσκός αιγοπροβάτων
κοάλα: κόλλα	κουδουπίνακου: ξύλινο πιάτο	κουπουσέσκου: προσέρχομαι, φθάνω
κοάρντα: σπαθί, ρομφαία	κουϊλμπου: φωλιά	κουπρίε: κοπριά
κοάστα: πλευρό	κουκόσου: καρύδι	κουράου: ζώνη, λουρί
κόκου : ψήνω	κουκότου: κόκορας	κουρασάνε: κονιάμα
κόπτου: ψημένος	κούκου: κούκος	κουριέ: δασύλλιο
κουάπτα: ψημένη	κουκουλίτσου: κουκουνάρι	κουρκουμπέου: ουράνιο τόξο
κουτσέαρε: ψήσιμο	κουκουρέτζου: κοκορέτσι	κουρκουμπέτα: κολοκυθιά
κόπτου: (μτφ) ώριμος – γινωμένος	κουλάε: ευκολία	κουρκουμπέτου: κολοκύθι
νι κόπτου: άψητος, (μτφ) άγουρος	κουλάκου: κουλούρι	κούρμου: κόβω, αποχωρίζω
κόλιντι : κάλαντα	κουλέντα: αυτή που ψάλλει τα κάλαντα	μι κούρμου: κόβομαι & (μτφ) κουράζομα
κόντρου: γωνία πίτας, ψωμιού,	κουλέντου: αυτός που ψάλλει τα κάλαντα	μι κουρμάι: κόπηκα & (μτφ) κουράστηκα
κόθρου: γύρος,	κουλιάσου: κουρκούτι	κουρμάτου: κομμένος, αποχωρισμένος
κόρμπου-α: άτυχος-η , δυστυχής, ταλαίπωρος-η	κουλιάστρα: πρωτόγαλα	κουρμάτου: (μτφ) κουρασμένος, κατάκοπος
κόρνου: κέρατο	κ'λπάνου: σπάργανο	κουρμπάνε: θυσία, κορμπάνι
κορνούτου: κερασφόρος	κουμ: όπως	κούρου: πρωκτός
κόρνου: κρανιά	κουμάντα: κουμάντο	κούρου: ρέω, τρέχω
κοάρνα: κράνο (καρπός)	κουμάτα: κομμάτι	κουράρε: ροή
κόρου: χορός	κουμ'τίτσου: κομματάκι	κούρου: καθαρίζω
κόσου: κοφίνι, καλάθι	κουμνάτου-α: κονιάδος-α	κουράτου: καθαρός & καθαρισμένος
κόσου: ράβω	κουμ'ν'κου: μεταλαμβάνω	
ντισκόσου: ξεράβω, ζηλώνω	κουμνικάρε: θεία κοινωνία	

κουράρε: καθάρισμα
κουρούνα: στέφανο
κούρπ'νε: αγράμπελη
κουσάουα: η πλεξούδα, κοτσίδα
κουσίτσα: πλεξούδα, κοτσίδα
κούσκρου-α: συμπέθερος-α
κουσούριε: ελάττωμα
κουσουρίνου-α: εξάδελφος-η
κουσουρίνου: συγγενής
κουστούρα: συγγιάς
κουτάρου: κοτέτσι
κουτέτζου: τολμώ
κουτιτζάρε: τόλμη
κουτίε: κουτί
κουτίτσου: κουτάκι
κουτρέμπουρου: ταράζομαι, τρέμω
κουτσούτου: μαχαίρι
κούφου-α: κουφός-η
κουφουάρε: διάρροια
κουφουρίτου: χεσμένος
κουφουρίτου: (μτφ) δειλός
κόφα: παγούρι ξύλινο
κόχε: κόχη ,γωνιά
κρεάκου: γκρεμός
κρέπου: ραγίζω, σκάζω
κρέπου: (μτφ) λυπούμαι
κριπάι: έσκασα
κριπάρε: σκάσιμο, ράγισμα
κριπάτου: σκασμένος, ραγισμένος
κρέπιτου: μεθυσμένος (δηλ.σκασμένος)
κρέσκου: μεγαλώνω, ανατρέφω
κρισκοϋί: μεγάλωσα
κρισκοϋτου: μεγαλωμένος
κριστιάρε: μεγάλωμα, ανατροφή
κριάστα: λειρί κόκορα
κριβάτε: κρεβάτι
κρικέλα: κρίκος
κρίμα: κρίμα
κριστίνου: χριστιανός
κριτσινέσκου: κτυπώ με κρότο, βροντώ
λου κριτσινί: τον κοπάνισε
κριψάνα: κρύπτη, κρυψώνα

κρόκου: κρόκος
κροόντου: άψητος, ωμός
κρούσταλου: κρύσταλλο
κρούτσε: σταυρός

Λ

λα: εις, στο, στη, προς, σε
λα: (καταληκτικό π.χ.κάσα λα: το σπίτι τους) δικό τους
λαβουσέσκου: τραυματίζω
λαβουσίτου: τραυματισμένος
λ'γκουάρε: βαριά αρρώστια
λαγκτίτα: λαγκίτα
λαγούμε: λαγούμι
λαθιψέσκου: λαθεύω
λάθου: λάθος
λάιου-α: μαύρος-η
λάιου-α: (μτφ) άτυχος-η, δυστυχής, ταλαίπωρος-η
λ'ίτου: μαυρισμένος
λ'ίτου-α: (μτφ) άτυχος-η,δυστυχής, ταλαίπωρος-η
Λάκα: η παλιά ονομασία της Λάιστας
Λικιάτα: Λαϊστινή
Λικιάτου: Λαϊστινός
λάλα: θείος
λαμαρίνα: λαμαρίνα
λάμνιε: λάμια
λάμπα: λάμπα
λαμπάδα: λαμπάδα
λάου: πλένω
λάρε: πλύσιμο
λάτου: πλυμένος
νιλάτου: άπλυτος
(α)λάτσου: θηλιά
λαπά: λαπάς
λάπτε: γάλα
λαρτζέσκου: πλαταίνω, φαρδαίνω
λάργκου: πλατύς, φαρδύς
λαρτζίτου: πλατυσμένος
λάσπε: λάσπη
λέσκι: λάσπες
λασπουσίτου: λασπωμένος

λ'χτιρσέσκου: λαχταρώ, τρομάζω
λ'χτάρα: λαχτάρα, τρομάρα
λ'βεντεάτσα: λεβεντιά
λ'βέντου: λεβέντης
λέγκου: δένω
ντισλέγκου: ξεδένω
λιγκάτου: δεμένος
ντισλιγκάτου: ξελυμένος
λ'κρμετζου: δακρύζω
λ'κρμάτου: δακρυσμένος
λάκριμα: δάκρυ
λέλε: αχ
λέμαργου: λαιμαργος
λεμαργίε: λαιμαργία
λέπρα: λέπρα
λέπτου: λεπτός
λέσια: πτώμα σαπισμένο
λέφτερου: ελεύθερος
λιάγκανου: κουνώ
λιάγκανου: κούνια
λιγκ'νάτου: κουνημένος
λιγκ'νάρε: κούνημα
λιάνε: τεμπελιά
νιάστε λιάνε: τεμπελιάζω
λινιβόσου: τεμπέλης
λιάου: παίρνω
λιά: παίρνει
λομ: παίρνωμε
λουάτου: παρμένος
λουάτου: (μτφ) τρελός
λιάου ντι όκλιου: ματιάζομαι
λιάρου: ατρίχωτος
Λιάσιντζι: Βρυσοχώρι
Λισιντζιότου: Βρυσοχωρίτης
λιβάνου: λιβάνι
λιβάντε: λιβάδι
λιβίλια: βρωμιά, ακαθαρσία
λιβόσου: βρώμικος, βρωμιάρης
λιβούα: βρώμικη, βρωμιάρα
λιγίνου: λαγίني
λίγκουρα: κουτάλι
λιγκουρίτσα: κουταλάκι

λιγουςέσκου: λιγώνω
λιέμνου: ξύλο
λιμνίκου: ξύλο μικρό
λιένε: λεκάνη
λιέπουρε: λαγός
λιέρτου: συγχωρώ
λιερτάι: συγχώρεσα
λιερτάρε: συγχώρηση
λιερτάτου: συγχωρεμένος, μακαρίτης
νι λιρτάτου: ασυγχώρητος
λικισέσκου: λεκιάζω
λικισίτου: λεκιασμένος
λικουρίτσιου: πυγολαμπίδα
λιμέρε: λιμέρι
λιμόσου: αχόρταγος, λαίμαργος
λίμπα: γλώσσα
λιμπισέσκου: λάμπω, ακτινοβολώ, ζηλεύω, λαχταρώ
λιμπισίτου: λαμπρός, ζηλευτός
λ'να: μαλλί
λίντε: φακή
λιντζιτζέσκου: αρρωσταίνω
λίντζιτου: άρρωστος
λίντουρα: χελιδόνι
λίξουρου: λαίμαργος
λιπίνε: καλτσάκια (τερλίκια)
λίρα: λίρα
λιρουσέσκου: λερώνω
λιρουσίτου: λερωμένος
λίσα: λύσσα
λिसάρκου: λυσσασμένος
λिसουρέτζου: ελαφρώνω
μι λισουράι: ελάφρυνα
λिसόρου: ελαφρύς
λिसουάρα: ελαφριά
λισόρου: (μτφ) ελαφρόμυαλος
λιτουργισέσκου: λειτουργώ
λιτουργίε: λειτουργία
λιτουργίε: λειτουργία, πρόσφορο
λ'τούρι: αποπλύματα, βρωμιές
λιχουάνα: λεχώνα
λόκου: έδαφος, τόπος

λόσκουτου: κρότος, ηχηρό ράπισμα
λουγίε: είδος
λουγιόν – ντουλουγίς: ειδών-ειδών
λούγκου-α: μακρύς-ιά
λουγουρίε: αντικείμενο, πράγμα
λουκούμε: λουκούμι
λουκρέτζου: δουλεύω
λούκρου & λουκράρε: δουλειά
λουκρουτόσου: δουλεutάρης
λουλουντα: λουλουδι
λούμια: ο κόσμος, ο λαός
λουμπρίκου: σκουλήκι εντέρων
λούνα: φεγγάρι
Λούνι: Δευτέρα
λουπάτα: φτυάρι
λούπου: λύκος
λουπούντα: κάλτσα
λουστούρου: σύρτης
λούτου: πηλός
λουτσιάθερλου: αυγερινός

M

μα: όμως, αλλά, πιο
μα γκίνε: πιο καλά,καλύτερα
μα μάργλε: ο μεγαλύτερος
μα νγκιόσου: πιο κάτω
μα νγκλό: πιο πέρα
μα νγκουά: πιο κοντά
μαγαζίε: μαγαζί
μαγιριό: κουζίνα
μάγιου: μάγειρας
μαγίστρου-α: μάγος,μαγισσα
μάια: γιαγιά
μαϊάου: μαγιά
Μάιου: Μάιος
μακαβά: χαρτόνι
μακαρά: καρούλι
μάκινα: μηχανή
μάλιου: κόπανος
μάμα: πρόλοβος πτηνών
μάννα: μήπως
μαναϊντε: νορίτερα,πιο μπροστά
μαναπί: αργότερα, παρά πίσω, έπειτα
μανάλε: μανουάλι
μανάρου: μανάρι
μναστίρου: μοναστήρι
μ'νιούκλιου: δεμάτι
μανσούζ: περισσότερο, πιο ψηλά
μάνταλου: μάνδαλος
μαντζάτου: καθιστικό δωμάτιο
μαράζε: μαράζι
μαραμνάτου: μαραμένος
μαράτου-α: άτυχος-η
δυστυχής,ταλαίπωρος-η
μαραφέτε: μαραφέτι
μαργαριτάρου: μαργαριτάρι
μάρε: μεγάλος
μάρτζινα: όχθη, άκρη, πλευρά
μάρτιου: μάρτυρας
Μάρτσε: Τρίτη
Μάρτσου: Μάρτιος
μάρτσου: μάρτης (κλωστή)
μασιά: πυράγρα
μάσινα: ελιά καρπός
μάσινου: ελιά δένδρο
μασκαρά: μασκαράς
μασκαριλίκιε: μασκαραλίκι
μάσκου: δαγκώνω
μ'σκάι: δάγκωσα
μ'σκάρε: δάγκωμα
μ'σκάτου: δαγκωμένος
μι μ'σκέ: με δάγκωσε
μ'σκ'τούρα: δαγκωματιά,μπουκιά,
(μτφ) ξεροκόμματο
μάσκουρου: αρσενικός
μασούρου: μασούρι
μάστικου: μασώ
μαστικάτου: μασημένος
μαστικάρε: μάσημα
μαστουριψέσκου: μαστορεύω
μάστουρου: μαστορας
μάτα: πάλι, ξανά
ματαγίνου: ξαναέρχομαι
μάτσινου: αλέθω

ματσινάτου: αλεσμένος	μίγδαλου: αμύγδαλο	μιστήριου: μυστήριο
ματσινάρε: άλεσμα	μιγντάνε: φανερά & (μτφ) πλατεία	μιτάνιε: μετάνια
μάτσου: έντερο	μιλάνε: μελάνι	μιτανιουσέσκου: μετανοώ
μαχαλά: μαχαλάς	μιλέτε: έθνος	μιτανιουσίτου: μετανοημένος
μβέσκου: ντόνω	μίλιε: λιποθυμιά	μίτικα: μυτίτσα
ντισμβέσκου: απογυμνώνω	μιλιούνε: εκατομμύριο	μιτιρίζε: μετερίζι
μβ'σκούτου: ντυμένος, καλοντυμένος	μ'να: χέρι	μιτίριου: κοιμητήριο
μβέτσου: μαθαίνω, διδάσκω, συνηθίζω	μ'νε: αύριο	μιτρίκα: αιγοπρόβατο θηλάζον (μάνα γαλάρα)
ντισμβέτσου: ξεμαθαίνω	μ'νικα: μανίκι	μ'κου: τρώγω
μβιτσάρε: μάθηση	μίνου: σείω, κινώ	μ'κά: έφαγα
μβιτσάτου: μαθημένος	μι μίνου: σείομαι, κινούμαι	μ'κάρε: φαγητό
νι μβιτσάτου: αμάθητος, άπειρος	μι μινά: σείσθηκα, κινήθηκα	μ'κάς: έφαγες
μβιάστα: νύφη	μ'νιτε: κινήσου	μ'κάτου: φαγωμένος
μβιστικά : νυφούλα	μινουτέτζου: λεπταίνω	μ'κατόρου: φαγανός
(α)μβιρτέσκου: τυλίγω, διπλώνω	μινούτου: λεπτός	μνάτα: χούφτα με το ένα χέρι
ντισμβιρτέσκου: ξετυλίγω, ξεδιπλώνω	μινούτου: λεπτό της ώρας	μόλιου: μουλιάζω, υγραίνω
(α)μβιρτίτου: τυλιγμένος	μινουτσέλιε: λεπτά, ψιλά, κέρματα	μουλιάρε: μουλιασμα
ντισμβιρτίτου: ξετυλιγμένος	μιντούα: μυαλός	μουάλιε: μαλακός
(α)μβιρτίρε: τύλιγμα	μιντούλιου: μεδούλι	μόλτσα: βώτριδα, σκόρος
μι (α)μβιρτέσκου: τυλίγομαι	μίντε: νους, γνώμη	μόρου: πεθαίνω
μι ντισμβιρτέσκου: ξετυλίγομαι	μιντιόσου: μυαλωμένος, νουνεχής	μουρί: πέθανα
μγκιάρε & μλιάρε: γυναίκα	μιντουέσκου: στοχάζομαι	μουρίρε: πέθαναν
μεριμέτε: μερεμέτι	μιντέσκου: ανακατώνω	μοάρτε: θάνατος
μεριμιτσέσκου: μερεμετίζω	μιντί: ανακάτεψα	μόρτου: νεκρός
μ'ρίντε: απόγευμα, δειλινό	μιντίτου: ανακατωμένος	μοάρτα: πεθαμένη, νεκρή
μέρου: μήλο	μίντζιλε: οι λιποθυμίες	μόρτσι: νεκροί
μέρου: μάγουλο	μριοιλογέσκου: μοιρολογώ	μόσκου: μόσχος (φυτό)
μέσια: μέση	μ'ρκάτου: γιαούρτι	μουαμπέτ: κουβέντα, συζήτηση
μέσκου: κερνώ	μίρου: μύρο	μουάρα: μύλος
μισκούτου: κερασμένος	μ'ρίτου: παντρεύω γυναίκα	μουράρου: μυλωνάς
μιστιάρε: κέρασμα	μ'ρτάρε: παντρεία γυναίκας	μουάρα: στομάχι
μέσου: μήνας	μ'ρτάτα: παντρεμένη	μουάρε: τουρσί, αρμιά
μεσοχόριε: πλατεία	νι μ'ρτάτα: ανύπαντρη	μουάσα: γριά
μέτουρα: σκούπα	μι μ'ρίτου: παντρεύομαι (για γυναίκα)	μουζαβιρίκε: ραδιουργία
μέτρου: μέτρο	μυράκε: μεράκι	μουζαβίρου: ραδιούργος
μιάσα: τραπέζι	μισάλε: τραπεζομάντηλο	μούλα: μουλάρα
μιάστικο: σμίγω	μισάντρα: εντοιχισμένη ντουλάπα	μουλίβου: μολύβι
μιστικά: έσμιξα	μισίρκα: γαλοπούλα	μουλτιάτσα: πλήθος
μιστικάρε: σμιξιμο	μισούρου: μετρώ	μούλτι ουάρι: πολλές φορές
μιστικάτου: σμιγμένος	μισουράρε: μέτρηση	μούλτου: πολύ
νου μιστικάτου: αμιγής	μισουράτου: μετρημένος	μούλτου γκίνε: πολύ καλά
νου μιστικάτου: (μτφ)μονόχρωτος	μιστικό: μυστικό	

μούμα: μάνα	μπ'γκάτου: τοποθετημένος,	μπιούι: ήπια
μούμανι: η μάνα μου	(μτφ) ξαπλωμένος για ύπνο	μπιούτου: πιωμένος
μ'σα: η μάνα του	μι μπάγκου: πλαγιάζω, ξαπλώνω για ύπνο	μπιάρε: πόση
μ'τα: η μάνα σου	Μπαϊάσα: Βαβούσα	μπιτούρα: ποτό
μουνούχου: κριάρι ευνουχισμένο	μπαϊράκε: σημαία πολεμική	μπέτου: μεθώ κάποιον
μούντε: βουνό	μπακλαβά: μπακλαβάς	μι μπέτου: μεθώ
μουρμίνιε: ημερομηνία	μπάλιε: σάλια	ντισμπέτου: ξεμεθώ
μουρντάρου: βρώμικος, βρωμιάρης, μουρντάρης	μπάλιου: παραδαλός	μι μπιτάι: μέθυσσα
μουρτσιάστε: νυχτώνει, σκοτεινιάζει	μπάλιτσι: κοπριές	μπετατούρου: μέθυσος
του μουρτσιτού: στο νύχτωμα	μπαλκόνε: μπαλκόνι	μπιτάρε: μεθύσι
μουρτσι: νύχτωσε	μπάλσαμου: βάλσαμο	μπιτάτου: μεθυσμένος
μουσαφίρου: επισκέπτης, φιλοξενούμενος	μπαλτά: μικρό τσεκούρι	ντισμπιτάτου: ξεμεθυσμένος
μούσκα: μύγα	μπαμπάκου: βαμβάκι	μπιάτικου: μπαλώνω
μούστι: μύγες	μπ'νέτζου: ζω	μπιτικάρε: μάλωμα
Μουσκουπουλιάνου: Μοσχοπολίτης	μπάνα: ζωή, βίος	μπιτικάτου: μπαλωμένος
μσάτου-α: όμορφος-η, ωραίος-α	σι μπ'νέτες: να ζήσεις	μπικιάρου: εργένης
μουσουτιάτσα: ομορφιά	μπάντε: καταγής, κάτω, χαμηλά	μπιέσκου: γδέρνω
μουσουτέτσι: ομορφιές	μπάντουρα: φλύαρος, γκρινιάρης	μπιλίτου: γδαρμένος
μουστιρίου: αγοραστής, πελάτης	μπαντουράρε: φλυαρία	μπιλίτου: (μτφ) γυμνός
μούτου: σηκώνω	μπάριαμου: τουλάχιστον	μπιλιέ: μελάς
μι μούτου: σηκώνομαι	μπάρμπα: γενειάδα	μπιλιτζάκιε: βραχιόλι,
μι μτάι: σηκώθηκα	μπαρμπόσου: γενειοφόρος	μπιλιτζάκιε: (μτφ) χειροπέδα
μτάι: σήκωσα	μπάρτζου: παραδαλός	μπ'λτέσκου: πλέκω
μτάρε: σήκωμα	μπάρτου: μοιράζω, διαιρώ	ντισμπ'λτέσκου: ξεπλέκω
μτάτου: σηκωμένος	μπ'ρτσιτού: μοιρασμένος, διαιρημένος	μπ'λτιάρε: πλέξιμο
σι μτε: σηκώθηκε	(α)μπ'ρτσιμου: μοιράσαμε	μπ'λτίτου: πλεγμένος
μούτου: κωφάλαλος	μπάσου: φιλώ	μπίμτσα: μικρό δωμάτιο
μουτούρου: ώριμος	τι μπάσου: σε φιλώ	μπιντουκλιέσκου: ψειριάζω
μούτσα: μύξα	μπ'σάρε: φίλημα	μπιντουκλιόσου: ψειριάρης
μούτσι: μύξες	μπατάνε: νεροτριβείο	μπιντούκλιου: ψείρα
μουτσιάλα : έλος	μπάτου: κελαϊδό	μπιρδιψέσκου: μπερδεύω
μ' αντράι μουτσάλε: μουσκεύθηκα	μπάτου: (μτφ) παίζω όργανο	μπιρδιψίτου: μπερδεμένος
μούτσου: υπηρέτης	μπάτου: κτυπώ, δέρνω	μπιρικήτε: αφθονία
μουχλιτζέσκου: μουχλιάζω	μπ'τιάρε: κτύπημα	μπ'ρμπάτου: άνδρας, σύζυγος
μούχλιντου & μουχλιτζίτου: μουχλιασμένος	μπ'τούτου: κτυπημένος	μπ'ρπατέσκου: ανδρικό
μουχλιτζί: μούχλιασε	μπάτσι: παγίδες	μπ'ρμπέκου: κριάρι επιβήτορας
μούχλα: μούχλα	μπερμπέκου: κριάρι	μπιρντέ: κουρτίνα, μπερντές
μουχτάρου: πρόεδρος	μπέσα: εμπιστοσύνη	μπιρντιάτζιλε: οι κουρτίνες
μπάγκου: βάζω, τοποθετώ	μπέσου: κλάνω	μπιρτίτου: μπλεγμένος
μπ'γκάι: τοποθέτησα, έβαλα	μπισίνα: πορδή	μπ'σιάρικα: εκκλησία
	μπιάου: πίνω	μπιτίρνου: παλιός
		μπλάρου: μουλάρι

μπλάστιμου: βλαστημό
μπλιστίιιε: βλασφημίες
μπλέτσου: γυμνός
μπλίνου: γεμάτος, πλήρης
μπλίντου: πιάτο
μπόια: ύψος
μπόντου: στάμινα,σκεύος
μπόου: βόδι
μπόρα: καταγιίδα
μπόσκου: χαλαρός
μπότσα: φιάλη
μπότσε: πατάτα
μπουάρτα: πόρτα
μπουάτσε: φωνή
μπουγιάου: μπογιά
μπούκα: ψαχνό κρέας
μπουμπάρου: μεγάλο σκαθάρι
μπουμπότα: καλαμποκόψωμο
μπουμπουνέτζου: βροντώ
μπουμπουνεάτζε: βροντά
μπουμπουνετζάρ: βροντή
μπουμπουρέτα: πυρκαγιά με κρότο, μεγάλη φωτιά
μπ'μπ'έσκου: αποστρέφομαι
μπούνου-α: καλός-η
μπουνουτιάτζα: καλοσύνη, ευεργεσία
μπουρίκου: ομφαλός
μπούσου: γροθιά
μπούτε: βαρέλι κρασιού ξύλινο
μπούτε: μπουτί
μπούτζα: χείλος
μπούτσουμου: κούτσουρο
μπουχουρέ: καμινάδα
μπουχτισέσκου: μπουχτίζω
μπράτσα: αγκαλιά
μπράτσου: μπράτσο, ώμος
μπρεάνα: μπρεάνα (ψάρι)
μπρέσκου: βλέπω, παρατηρώ, κοιτάζω
μπρίρε: βλέμμα, κύτταγμα, παρατήρηση
αμπρίντιιιε: βλέποντάς τα
μπρέσκου: βλέπω,κοιτάζω, παρατηρώ
μπριά: δεξ,κοίταξε

μπρίρε: βλέμμα, κύτταγμα, παρατήρηση
μπρίνου: ζωνάρι
μπρόστου: όρθιος
μπρόστου: (μτφ) αφελής
μπρουάσκα: χελώνα
μπρουάτικου: βάτραχος
μπρούμα: πάχνη
Μπρουμάρου: Νοέμβριος
μπρουμουτέτζου: δανείζω
μπρουμούτου: δάνειο
μπσίνου: λίγο & λίγος
μφάσου: φασκιώνω
ντισφάσου: ξεφασκιώνω
μφασάτου: φασκιωμένος

N

νάκα & να κου: μήπως
νάια: νάτην
νάκα νου: μήπως δεν
νάπαρτε: απέναντι, μακρυνά
ναπόι: πίσω, μετά
ναπόια: ξανά
νάρε: μύτη
(ν)γκάπου: χωράω
(ν)γκαλάρου: έφιππος
μι (ν)γκάλικου: ιππεύω
ντισκάλλου: κατεβαίνω από το άλογο
νγκιλιτόσου: λαμπρός, γυαλιστερός
νγκιλιτσέσκου: λάμπα, γυαλίζω
νγκιλιτσιίτου: γυαλισμένος
νγκ'λουρέτζου: ζεσταίνω από τον ήλιο
μι νγκ'λουράι: ζεστάθηκα από τον ήλιο
νγκ'λτζέσκου: ζεσταίνω
μι νγκ'λτζέσκου: ζεσταίνωμαι
μι νγκ'λτζί: ζεστάθηκα
νγκ'λτζί: ζέστανα
νγκιόσου: κάτω
(ν)γκάρκου: φορτώνω
ντισκάρκου: ξεφορτώνω
μι (ν)γκάρκου: φορτώνωμαι
(ν)γκ'ρκάρε: φόρτωμα

(ν)γκ'ρκάτου: φορτωμένος
ντισκ'ρκάτου: ξεφορτωμένος
(ν)γκισέσκου: ξεκινώ
(ν)γκισί: ξεκίνησα
(ν)γκισίρε: ξεκίνησαν
μι (ν)γκισέτζου: ονειρεύομαι
(α) νγκλέγκου: πήζω
(α) νγκλιγκάτου: πηγμένος
σι (α)νγκλικέ: έπηξε
(ν)νγκλίντου: κλειδώνω
ντισκλίντου: ξεκλειδώνω, ανοίγω
(ν)νγκλίσου: κλεισμένος
(ν)νγκλο: πέρα,κατά κει
(α) νγκρίτσου: κουβαλώ κάποιον στη πλάτη
νγκουά: εδώ,κατά δω
νέγκρου: μαύρος καφές
νέκου: πνίγω στο νερό
ν'κάτου: πνιγμένος στο νερό
νέλου: δακτυλίδι
νέργκου: ψέμα
νέρκου: πατριός
νέρκου: (μτφ) κακός
νιάρκα: μητρια
νιάρκα: (μτφ) κακιά
(ν)θιάμα: λίγο
νι: δική μου (π.χ.μούμα νι: η μάνα μου)
νι βιτζούτου: αόρατος
νι γίνε (μτφ) αισθάνομαι, νιώθω (π.χ.
νι γίνε αράου: αισθάνομαι άσχημα)
νι'αντούκου αμίντε: θυμάμαι (φέρνω στο νου)
νιάουα: χιόνι
νιάρε: μέλι
νιάτι: νιάτα
νίγκα: κοντά, πλησίον
νίγκα μίνι: δίπλα μου
νίγκα & νίκα: ακόμη
νιέλου: αρνί
Νιέρκουρι: Τετάρτη
νιέτζου: ψωμιού μέση (ψίχα)
νίκου-α: μικρός-η

νίιντε: μπροστά, πριν

νικοκίρου: νουκοκύρης

νίλιε: χίλια

νιλουέσκου: λυπάμαι

νιλουϊτου: αξιολύπητος

νιλουόσου: πονόψυχος, συμπονετικός

νίλια: λύπη, οίκτος

νιμάλιου: νεαρό αγρόβατο

νιού: (π.χ. τάτα νιου: ο πατέρας μου)
δικός μου

νιούρου: σύννεφο

νιουράρε: συννέφιασμα

νιουράτου: συνεφιασμένος

νιουρέ: συννέφιασε

νιπότου: εγγονός & ανεψιός

νιπουάτα: εγγονή & ανεψιά

νιπουτίκα: εγγονούλα

νιπτίारे: αρρώστια, κακουχία

νιπτούτου: άρρωστος, ανήμπορος

νίρλα: κοτσύφι

νίρλου: γαλάζιος

ν'σου: αυτός

ν'σι: αυτοί

ν'σα: αυτή

ν'σε: αυτές

νισάφε: νισάφι

νισκ'ντου-α: κάμποσος-η

νισκ'ντζι: μερικοί, κάμποσοι

νισκ'ντε: μερικές, κάμποσες

νισκ'ντζι όρι: μερικές φορές

νίστε: κάτι

νίστε: μερικοί, κάμποσοι

(α) νκάπου: χωράω

(α) νκ'πάι: χώρεσα

νκιάντικου: πεδικλώνω

νκιντικάτου: πεδικλωμένος

νκλίνου: κλίνω, γέρνω

νκλινάτου: γονυπετής

μι νκλίνου: γονατίζω

νόι: εμείς

νόντου: κόμπος

ντισνόντου: λύνω τον κόμπο

νόου: καινούργιος

νόου: νέο, είδηση

νόου: εννέα

νοουσπριτζάτσι: δεκαεννέα

νοουτζάτσι: ενενήντα

νοουσουτέ: εννιακόσια

νόρα: η γυναίκα του αδελφού

νόρα: η πεθερά τη νύφη

νόστιμου: νόστιμο

νοτίε: νοτιά

νου: δεν, όχι

νου αβιά: δεν είχε

νου άμου: δεν έχω

νου βόι: δεν θέλω

νου βριάμου: δεν θέλαμε

νου πότου: δεν μπορώ

νου χίου: δεν είμαι

νουάπτε: νύχτα

νουζίτσα: χόνδρος, νεύρο, κορδόνι
δερμάτινο

νούκα: καρυδιά

νούλου: κανένας

νούλα: μηδέν

νούμα: όνομα

νούμα: φήμη

νούμπτα: γάμος

νούνου-α: νουνός-α

νου(α)ούντρου: μέσα, εντός

νουτόσου: υγρός

νσόρου: παντρεύω άνδρα

μι νσόρου: παντρεύομαι (για άνδρα)

νσουράτου: παντρεμένος

νι νσουράτου: ανύπαντρος

νσουράρε: παντρεία άνδρα

νσουόσου: επάνω, ψηλά

ντα νιάουα: χιονίζει

ντα πλουάε: βρέχει

ντα σουάργλε: κτυπά ο ήλιος, (μτφ)
ξημερώνει

νταμάρε: γένος, καταγωγή

ντάου: δίνω

ντέντου: έδωσα

ντιάτε: έδωσε

νταπόια: ύστερα, μετά, κατόπιν,
αργότερα, παρά πίσω, έπειτα

ντάρα: απόβαρο

νταρντάρου: δυσνόητος ομιλητής

ντε: από

ντέσμα: μπελάς, μπλέξιμο

ντέφι: ντέφι

ντι & ντίτου: από

ντιαουάτσε: από εδώ

ντι κ'ντου; : από πότε

ντι ντίιντε : από πέρα

ντι ανάλτου: από ψηλά

ντι ατούμπσε: από τότε

ντι βιάρα: του χρόνου

ντι νγκιόσου: από κάτω

ντι μπάντε: από κάτω

ντι νάπαρτε: από απέναντι

ντιναφουάρα: από έξω

ντινιίντε: από μπροστά

ντι νιίντε: (μτφ) του χρόνου

ντι νουούντρου: από μέσα

ντι ντινιόι: από πίσω

ντι ντινιούσου: από ψηλά

ντι ντιπάρτε: από μακριά

ντι προουόπρου: από επάνω

ντι τούτι: από όλα

ντι'αγκινάι: για τα καλά

ντι'ακλό: από εκεί

ντι'αουά: από εδώ

ντι αντούνου: μαζί

ντιάπινου: τυλίγω κουβάρι

ντιάπιρου: μαδώ

ντιπιράρε: μάδημα

ντιπιράτου: μαδημένος

καταντιπιράτου: καταμαδημένος

ντιαβαργλίγκα: γύρω-γύρω

ντικάρε: αφού

ντικουσίαρα: αποβραδής

ντιλικάτου: ντελικάτος

ντινιάβρα: προηγουμένως

ντινίκου: λιανίζω, τεμαχίζω

ντινικάτου: λιανισμένος, τεμαχισμένος

ντι νιαστ'γά : από αριστερά

ντι νιαστίγκανι: από αριστερά μου

ντι νιαντριάπτα: από δεξιά

ντι νιαντράπτανι: από δεξιά μου

ντινιπόι: πίσω

ντινουάρα: σε λίγο

ντίντε: δίπλα, απέναντι

ντίντε: δόντι

ντίου: : από που(,)

ντιπ & ντίπου: εντελώς, καθόλου

ντιπάρτε: μακριά

ντιπ'ρτόσου: μακρινός

ντίπου: μετά (π.χ **ντίπου πρίντζου:** μετά το μεσημέρι, το απόγευμα.)

ντιπούνου: κατεβαίνω ,κατεβάζω, χαμηλώνω

ντιπουνεάρε: κατάβαση

ντιπούσε: κατέβηκε, κατέβασε

ντιπούσου: κατέβηκα

ντιρίνου: καταστρέφω, αφανίζω, ξεσκίζω

μι ντιρίνου: καταστρέφομαι, ταλαιπωρούμαι

μι ντιρνάι: ξεσκίσθηκα

ντιρνάτου: ξεσκισμένος,κατεστραμμένος

ντισάκου: ανοίγω

ντισάπτου: ανοικτός

σι ντισιάτσε: άνοιξε

ντισέρτου: αδειάζω

ντισιρτάι: άδειασα

ντισιρτάτου: αδειασμένος

ντισίκου: σκίζω

ντισκάρε: σκίσιμο

ντισκάτου: σκισμένος

ντισκ'κ'ράτου: σκισμένος, ανοιγμένος

στα δύο

ντισκάπου: απαλλάσσομαι, σώζομαι

ντισκ'ντου: ξεματιάζω

ντισκ'ντάρε: ξεμάτιασμα

ντισκ'ντάτου: ξεματιασμένος

ντισκούλτου: ζυπόλυτος

ντίσου: μισός

ντισούπρου: επάνω

ντισπάρτου: χωρίζω, διαχωρίζω

ντισπιρτσίρε: χωρισμός, διαζύγιο

ντισπιρτσίου: χωρισμένος, διαζευγμένος

ντισπ'ντικου: ξεκοιλιάζω

ντισπ'ντικάτου: ξεκοιλιασμένος

ντισπόλιου: ξεγυμνώνω

μι ντισπόλιου: ξεγυμνώνομαι

ντισπουλιάτου: ξεγυμνωμένος

ντιστέπτου: ξυπνώ

ντιστιπτάι: ξύπνησα

ντιστιπτάτου: ξυπνητός

ντιστιπτάτου: (μτφ) έξυπνος, ξύπνιος

ντισφάκου: ξεκλειδώνω,ανοίγω

ντισφάπτου: ανοικτός

ντίτου: από

ντιχ'νέσκου: μυρίζω άσχημα, βρωμώ

ντιχ'νίτου: δύσοσμος,βρωμερός

ντόϊ: δύο

ντόου: δύο

ντοουσουτέ: διακόσια

ντόιλινι: οι δύο μας

ντόου όρι: δύο φορές

ντόουλι: οι δύο

ντόρμου: κοιμάμαι

ντουρνίι: κοιμήθηκα

ντουρνίρε: ύπνος

ντουρνίτου: κοιμισμένος

ντουρνιάουα: κόσμος,λαός

ντόρου: πονώ, λυπούμαι, (μτφ) ποθώ, πόθος, αγάπη

ντουροούι: πόνεσα

ντουριάρε & ντόρου: πόνος

ντουροούτου: πονεμένος, (μτφ) ποθητός, αγαπητός

ντόσπριτζατσε: δώδεκα

ντουκέσκου: κατανόω

ντουκίι: κατανόησα

ντούκου: πηγαίνω

μι ντούσου: πήγα

τι τσές: πήγες

ντούσε: πήγε, πάει

ντούτε: πήγαινε

ντουλάπε: ντουλάπι

ντουλάπε: καβουρδιστήρι καφέ

ντουλτσέσκου: γλυκαίνω

μι ντουλτσίι: γλυκάθηκα

ντούλτσε: γλυκός

ντούλτσινι: γλυκίσματα

Ντουμ'νικα: Κυριακή

ντουμνιτζέου: θεός

ντουμνιτζέλου: ο θεός

ντουνιάου: ντουनियाς

ντουνιάουα: ο κόσμος

ντούπου: ύστερα, μετά, κατόπιν

ντούπου μίνε: ύστερα από μένα

ντούχου: χνότο

ντραγάτου: αγροφύλακας

ντράκου: δαίμων, σατανάς

ντρέγκου: ακέραιος (μτφ) όμοιος, ίδιος

(α)ντρέμπου: ρωτώ

τι'(α)ντριμπάι: σε ρώτησα

ντρέπτου: ίσιος, σωστό, ορθό

ντρι : μπροστά, ενόπιον

ντρι (ε) : για

ντριστελίου: περνώ απέναντι, υπερπηδώ

ντσάπου: τσιμπώ, τρυπώ, μπιγώ

ντσιμπάτου: τσιμπημένος, μπηγμένος

Ξ

ξένου: ξένος

ξιάνι: ξένα

ξινιτίι: ξενιτιά

μι ξινιτιψέσκου: ξενιτεύομαι

ξινιτιψίτου: ξενιτεμένος

ξουδιψέσκου: ξοδεύω

ξουμουλουγισέσκου: εξομολογώ

ξουμουλουγισίρε: εξομολόγηση

ξουμουλουγισίτου: εξομολογημένος

ξουράφε: ξυράφι

ξουρσέσκου: ξυρίζω

μι ξουρσέσκου: ξυρίζομαι

ξουρσίτου: ξυρισμένος

Ο

ο(υ)άε: πρόβατο

οβίρα: μικρή λίμνη σε ποτάμι, ρουφήχτρα, δίνη ποταμού

όκλιου: μάτι

ουκλιάρε: μάτιασμα

ουκλιάτου: ματιασμένος

Οκτόμβρου: Οκτώβριος

όμου: άνθρωπος

οντά & νοντά: δωμάτιο

όου: γεννάω αυγό

όου: αυγό

όπτου: οκτώ

οπτουτζάτσι: ογδόντα

οπτουσουτέ: οκτακόσια

ορθόδοξου: ορθόδοξος

όρμπου-α: τυφλός-η

ουργκέσκου: τυφλώνω

μι ουργκέσκου: τυφλώνομαι

μι ουργκί: τυφλώθηκα

όρου: συγχαίρω, εύχομαι

όρτζου: κριθάρι

όσου: κόκκαλο

ούντου: βρέχω, υγραίνω

ουντάτου: βρεγμένος, μουσκεμένος

μ' ουντά: βράχηκα

ουάλα: πήλινη κανάτα

ουάρα: ώρα & ωρολόγι

ουάρα μπούνε: ώρα καλή

ουάρφανου: ορφανός

ουάσπε: επισκέπτης, φιλοξενούμενος, φίλος

ουάσπιτου: επισκέπτης, φιλοξενούμενος

ούγκλιου: νύχι

ουκά: οκά

ούμπλου: γεμίζω

ουμπλοϋ: γέμισα

ουμπόρου: αυλόπορτα

ουμπτουλέμνου: λάδι

ούμτου: βούτυρο

ούμφλου: φουσκώνω

μ' ούμφλου: πρήζομαι, φουσκώνω

ουμφλάρε: φούσκωμα

ουμφλάτου: φουσκωμένος

ούν' ουάρα: μια φορά

ούνου: ένα

ούνου-α: ένας-μια

ουνουσουτέ: εκατό

ουνουσπριτζατσι: έντεκα

ούνουσπρουγιγκιτς: είκοσι ένα

ουντισέσκου: ταιριάζω

ουντισίτου: ταιριασμένος

σι ουντισί : ταίριασε

ουπ'ρέσκου: ζεματίζω

μι ουπ'ρέσκου: ζεματίζομαι

μι ουπ'ρί: ζεματίστηκα

ουπ'ρίτου: ζεματισμένος

ουρανό: ουρανός

ουργισέσκου: ορίζομαι, θυμώνω

ουργίε: οργή, θυμός

ουργισίτου: οργισμένος, θυμωμένος

ουριάκλιε: αυτί

ούρμα: ίχνος, πέλαμα

ουρμινίε: συμβουλή

ουρμινιπέκου: συμβουλεύω

ούνρντινου: διασχίζω, συχνάζω

μι οούνρντινου: πηγαίνω, έρχομαι

ουρούτου-α: άσχημος-η

ουρτιάτσα: ασχήμια

ούρσα: αρκούδα

ουρσέσκου: διατάζω, ορίζω

ουρσίρε: διαταγή

ουρσουζου: γουρσουζής

ουρτζίκα: τσουκνίδα

ουρφάνιε: ορφάνια

ουρφανιπέσκου: ορφανεύω

ούσα: πόρτα

ουσίκα: πορτούλα

ουσουκού: προβατίλα

ουσάκου: ρυπαρό μαλλί

ουσουκού: στεγνώνω, ξεραίνω

μι ουσκά: στέγνωσα

ουσκάτου: στεγνός, ξηραμένος

σι ουσκέ: στέγνωσε, ξεράθηκε

ουσκουτούρι: ξερά ξύλα

ουστούρα: στημόνι

ουτζάκε: τζάκι

ούτζιρε: οι μαστοί ζώου

οχτικόσου: χτικιάρης

όχτου: γκρεμός

Π

παγάλια: αργά, σιγά

παγκανέσκου: μαγαρίζω

πανγκατούρα: μόλυσμα, αφόδευμμα

πάγκου: αράχνη

παγούρου: παγούρι

παζάρε: παζάρι

παϊμίνε: μεθαύριο

πάλα: φθαρμένο σκέπασμα

πάλε: πάλι, ξανά

παλέσκου: καψαλίζω

π'λίτου: καψαλισμένος

παλιογίσου: εφιάλτης

πάλιου: άχυρο

πάλμα: παλάμη, πιθαμή

πανιγίρου: πανηγύρι

πάντε: πεδιάδα

παντούρε: δάσος

παπάρα: παπάρα

πάπου: παππούς

παρά: νόμισμα, χρήμα

παράτζ: χρήματα

πρέλου: το νόμισμα

παραγκελίε: παραγγελία

παράδισου: παράδεισος

παράπουνου: παράπονο

παραφάκου: παρακάνω

παριγορσέσκου: παρηγορώ

παρμίθου: παραμύθι

πάρου: κοντάρι, πάσσαλος

παρτάλιε: κουρέλι

πάρτε: μέρος, πλευρά

πάσα ουν: καθένας

πασαπόρτε: διαβατήριο

πάσκου: βόσκω	πιζουέσκου: κοροϊδεύω	π'στάλιε: φασολάκια
π'στιάρε: βοσκή	πιζουίρε: κοροϊδία	πίστε: πίστι
πασκούτου: βοσκημένος	πιζουϊτόρου: κοροϊδευτής	πιστιψέσκου: πιστεύω
νι π'σκούτου: αβόσκητος	πιζουϊτού: κοροϊδεμένος	πιστιψίτου: πιστευτός
πασπρετζάτσι: δεκατέσσαρα	πιζούλιου: πεζούλι	π'στριμέ: παστραμάς
Πάστε: Πάσχα	πικουράρου: βοσκός	πίτα: πίτα
πάστρα: καθαριότητα	πιλιάφε: πιλάφι	πιτάφιου: επιτάφιος
π'τέτζου: βαπτίζω	πιλικισέσκου: πελεκώ	πιτρέκου: στέλνω
π'τιτζάτου: βαπτισμένος	πιλικισίρε: πελέκημα	πιτρικουί: έστειλα
νι π'τιτζάτου: αβάπτιστος	πιλικισίτου: πελεκημένος	πιτρικούτου: σταλμένος
π'τιτζάρε: βάπτιση	πιλιστέρι: περιστέρι	πιτρουσέσκου: πλακώνω
πάτου: μεγάλο δωμάτιο, σάλα	π'λτάρε: πλάτη, ράχη, ωμοπλάτη	πιτροσίτου: πλακωμένος
πάτου: παθαίνω, πάσχω	π'λτέσκου: πληρώνω	πιτρούντου: τρυπώ
π'τσί: έπαθα	π'λτίρε: πληρωμή	πιτρούμτου: τρυπημένος
π'τούλιου: κληματαριά	π'λτίτου: πληρωμένος	πιτρουνίκλιου: πέρδικα
πατούρε: μάλλινο πανταλόνι	π'ν: μέχρι, ως	πίτσου: σολόδεσμα
πάτρου: τέσσερα	πίνγκου: σπρώχνω	πλαστούρα: κουλιά ζώου
πατρουτζάτσι: σαράντα	πιντζάρε: σπρώξιμο	πλάτανου: πλάτανος
πατροουσούτε: τετρακόσια	πίμτου: σπρωγμένος	πλάτονα: ελαφίνα
παχνίε: παχνί	π'νε: ψωμί	πλάτόνου: ελάφι, έλαφος
πέκουλου: ο ήρεμος, ο αγαπητός	π'ντζα: πανί, ύφασμα	πλιάντζα: αχυρόνας
πέλου: χνούδι	π'ντζιτούρα: πατσαβούρα	πλ'βριτουςέσκου: πλευριτώνω
πένουρα: καρφί	π'ντικα: κουλιά	πλ'βριτουςίτου: πλευριτωμένος
πενουρίκα: καρφάκι	πιπέρου: πιπέρι	πλίνγκου: κλαίω
περάτου: ξύλινος σύρτης	πίρα: φλόγα, φωτιά	πλιντζιάρε: κλάμα
περίεργου: περίεργος	π'ρ'άσινε: αποκριές, σαρακοστή	πλίμπτου: κλαμένος
πέρου: τρίχα	πίργου: πύργος	πλισκ'νέσκου: πλαντάζω, σκάζω με κρότο
περόσου: δασύτριχος	π'ρθίρε: παράθυρο	πλισκ'νί: έσκασα,πλάνταξα
πέρου: απίδι, αγλάδι	π'ρίντε: γονιός	πλισκ'ντίτου: σκασμένος
πέρτσια: η χαιτή,η χωρίστρα	π'ρίντσι: γονείς	πλουάε: βροχή
πέσκου: ψάρι	π'ρίντε: παραμονή	πλουϊρόσου: βροχερός
πιάστε: ψάρι	π'ριφάνιε: περηφάνια	πλουάσκα: φλασκή
πέταλου: πέταλο	π'ρίφανου: περήφανος	πλουάτσα: πλάκα
πέτουρου: πίτας φύλλο, πέτουρο	πιρομάχου: η μεγάλη πλάκα της εστίας	πλουσκουτέσκου: καταβρέχω,πιτσιλώ
πιάζα: πέτσα	πιρούνε: πιρούνι	μι πλουσκουτέσκου: καταβρέχομαι
πιάνα: φτερό	πιρουστίε: πυροστιά	πόδιντσα : καπάκι σκεύους
πιάπινε: αγγούρι	πιρπιρούνα: πεταλούδα	πόλεμου: πόλεμος
πιπινούσου: αγγουράκι	πίσα: πίσσα	πόμου: δένδρο καρποφόρο
πιάτικου: πανί μπαλώματος	πισκουρίτσου: μικρή λειτουργιά	πόνιρου: πονηρός
πιδιψέσκου: παιδεύω	πισμουσέσκου: πεισμώνω	ποξιμάδε: παξιμάδι
πιδιψίρε: παιδεμα	πισμουσίτου: πεισμωμένος	πόρκου: γουρούνι
πιδιψίτου: παιδεμένος	πισπιλέσκου: πασπαλίζω	

πουάρκα: γουρούνα
πόρτου: κουβαλώ, φέρω
πουρτάρε: (μτφ) συμπεριφορά
μι πόρτου: συμπεριφέρομαι
πόστα: ταχυδρομείο
π'στιντζί: ταχυδρόμος
ποτέ: ποτέ
πότου: μπορώ
πουάτε: μπορεί,πιθανόν, ίσως
πτούϊ: μπόρεσα
πτέμου: μπορώμε
πότσου: καφεμπρίκι, κύπελλο
πουάλα: ποδιά
πούγκα: πουγκί
πουδουνάρου: ποδονάρι
πουλικάρου: χοντρό δάκτυλο ποδιού ή χεριού
πούλιου: πουλί
πούλμα: χούφτα με τα δύο χέρια
πούλπου: γάμπα
πούμου: γροθιά
πούντα: κρυολόγημα
πούντε: γέφυρα
πουρίκου: ψύλλος
π'ρίντου: αρταίνω
μι π'ρίντου: αρταίνομαι
πουρτίκα: παραπόρτα
πούσκα: ξύδι
πουσκ'τούρα: ξινάδα
πούσου: το μαλακό μέρος της πίτας
πουτίρου: ποτήρι
πράβντα: ζώο
πράγκου: κατώφλι
πραματίε:πραμάτεια
πρ'νούμα: επώνυμο
πραρούκου: ρίχνω επάνω
πράσου: πράσο
πρε: επάνω (επί)
πρεαγάλια: σιγά, αργά
πρεάκλιε: ζευγάρι
πρέφτου: παπάς
πριφτίασα: παπαδιά

πρι: επάνω (επί)
πρι: για
πριαλέγκου: διαλέγω πολύ
πριαλέπτου: πολυδιαλεγμένος
πριαντούνου: συμμαζεύω, περιορίζω
μι πριαντούνου: συμμαζεύομαι
πριαντουνάτου: συμμαζεμένος
πριζέσκου: φρυγανίζω
πριζίτου: φρυγανισμένο
πριίμνου: πηγαίνω περίπατο
πριμνάρε: περίπατος
πριμνάτου: περπατημένος
πρίκα: προίκα
πρισίε: προικιά
πριμανσούς: πολύ περισσότερο
πριμουβιάρα: άνοιξη
πρινγκιόσου: κάτω από
πρισούπρου: πάνω από
πρ'ντζου: μεσημέρι
πρ'ντζου: γεύμα
πρ'ντζου: μεσημεριανό φαγητό
πριόνε: πριόνι
πρίστι: επάνω σε
πριφίτου: προφήτης
πριψιάστε: πρέπει (αρμόζει)
πρόβα: δοκιμή
πρόθιμου: πρόθυμος
πρόνιου: πύον
προσεφχίε: προσευχή
προτολιάου: πρωτοπαίρνω
πρότου: πρώτος
προυάσπιτου: φρέσκος, πρόσφατος
προυδουσέσκου: προδίω
προυδότου: προδότης
προυκουζόνου: βρακοζώνη
προυκουψέσκου: προοδεύω
προυκουψίρε: πρόοδος
προυκουψίτου: προκομένος
προύνου: κορόμηλο, δαμάσκηνο
προυξινσέσκου: προξενεύω
προυξινσίρε: προξενιά
προυξινσίτου: προξενημένος

προυξινίτου: προξενήτης
προυσκινσέσκου: προσκυνώ
προυσκουκέσκου: φτώνω κάποιον
προυτιμισέσκου: προτιμώ
προυτίμισι: προτίμηση
προυτιμισίτου: προτιμημένος
προυτιτζέσκου: σαπίζω
προυτιτζιάρε: σάπισμα
προυτιτζίτου: σαπισμένος
προύντιτου: σάπιος

P

(α)ρακίε: τσίπουρο,ρακί
ράσα: ράσο
ράτσα: γένος, καταγωγή
ράφτου: ράφτης
ρέμπιλου: ρέμπελος
ρίγανε: ρίγανι
ριζιέσκου: ρεζιλεύω
ριζιλίτου: ρεζιλεμένος
ριζίλε: ρεζίλι
ριντεάουα: ρεντές
ρόζου: ρόζος
Ρόσου: Ρώσος
ρούντου: μαλακός
ρούντα λ'να: μαλακό μαλλί
ρούσου-α: ξανθός-η
ρουσούνα: ρετσίνι
ρουσφέτε: ρουσφέτι
ρουτζινέτζου: σκουριάζω
ρουτζίνα: σκουριά

Σ

σα: (καταληκτικό π.χ. **μέσα:** η μάνα του) δική του,δική της
σάικου: γνήσιος, σίγουρος, αληθινός
σάικου: (μτφ) ζωντανός
σακάκιε: σακάκι
σακατιψέσκου: σακατεύω
σακατλίκε: σακατλίκι
σακάτου: σακάτης
σάκου: σάκος
σακούλιου: σακούλι

σαλαμούρα: αλμύρα	παγωμένος,	σιάτσιρου: θερίζω
σαλάτα: σαλάτα	σέκου: ξηραίνομαι	σίβου-α: σταχτής-ιά
σαλβάρε: βράκα	σέκου: ξηρός	σίγκουρου-α: μόνος-η
σάλτσα: σαλτσα	σ'κάς: αστεϊσμός	σίγουρου: σίγουρος
σάλτσε: ιτιά	σ'κάτζι: αστεϊσμοί	σικλιτσέσκου: στεναχωρώ
σαμάρου: σαμάρι	σελτέ: στρώμα	μι σικλιτσέσκου: στενοχωριέμαι
σάπα: τσάπα	σέμνου: σημάδι	μι σικλιτσί: στενοχωρήθηκα
σαπάνε: εσωτερική τσέπη	σεντόνι: σεντόνι	σικλιτσίτου: στεναχωρημένος
σάπου: σκάβω	σέντου & σέτζου: κάθομαι	σικλέτε: στεναχώρια
σαπούνε: σαπούνι	σετζ: κάθισε (κάτσε)	σιλμπίντζα: συμφορά, κακό
σαπουνσίτου: σαπουνισμένος	σιτζού: κάθισε (αυτός)	σιλιχτάρ: επικεφαλής, αρχηγός
σαρακατσάνου: σαρακατσάνος	σιτζούϊ: κάθισα	σιλούέσκου: συλλογίζομαι, σκέπτομαι
σαράκε: σαράκι	σιτζούτου: καθισμένος	σιμίτε: ψωμάκι
σαραντισέσκου: σαραντίζω	σεντούκε: μπαούλο	σιμνέτζου: σημαδεύω
σαρατούρα: αλμύρα	σέου: ξύγκι, λίπος	σιμνιτόρου: σφραγίδα λειτουργιάς
σάρε: αλάτι	σέρτικου: νευρικός, οξύθυμος:	σιμουλάιου: μαυριδερός
σάρικα & φλουκάτα: μακρύ γυναικείο γιλέκο	σι: και & εάν	Σ'μπιτου: Σάββατο
σαρμανίτσα: λίκνο	Σιμέντρου & Σιουμέντρου: Οκτώβριος	σινίε: ταψί μεγάλο
σάρτσινια: φορτίο	Σιμέντρου: Αγ. Δημήτριος	σινί: χαμηλό στρόγγυλο τραπέζι
σάρτσινια: (μτφ) έγκυος	σιαμπάρε: φαίνεται	σινίκιε: (μτφ) μεγαλοκέφαλος
σάσμα: μάλλινο σκέπασμα	νι σιαμπάρε: μου φαίνεται, νομίζω	σ'ν'τάτε: υγεία
σάτουρω: χορταίνω	σιάμινου: σπέρνω	σ'ν'τόσου: υγιής, δυνατός, γερός
μι σάτουρου: εγώ χορταίνω	σιμινάρε: σπορά	σίνου: κόρφος, κόλπος
μι σουτουράι: χόρτασα	σιμινάτου: σπαρμένος	σιντέλιου: κατακλυσμός
σουτουράτου: χορτάτος	νι σιμινάτου: άσπαρτος	σίντζε: αίμα
νι σουτουράτου: αχόρταγος	σιμίντζα: σπόρος	σ(ι)όπουτου: βρύση
σουτουράρε: χόρτασμα	σιάμις: μαζί	σιούτου: ζώο χωρίς κέρατο
σβέλτου: γρήγορος	σιάμις ντόιλ: και οι δύο	σ'πάρε: σκάψιμο
σβέρκα: τράχηλος	σ(ι)άπτε: επτά	σ'πάτου: σκαμμένος
σγκάϊμπα: λειχήνα	σ(ι)απτεσπριτζάτσι: δέκα επτά	Σ'πτέμβρου: Σεπτέμβριος
σγκ'ρλέσκου: γουρλώνω	σ(ι)απτετζάτσι: εβδομήντα	σ'πτ'μ'να: εβδομάδα
σγκ'ρλέσκου όκλιλι: γουρλώνω τα μάτια	σ(ι)απτεσούτε: επτακόσια	σιργκέσκου: ξαμολώ
σγκρίμου: ξύνω	σιάρα: βράδυ	μι σ'ργκέσκου: εφορμώ, πετάγομαι
μι σγκρίμου: ξύνομαι	σιάρα: μεγάλο πριόνι υλοτόμου	μι σ'ργκί: ξαμολήθηκα, πετάχθηκα
σγκριμάτου: ξυσμένος	σ(ι)άρπε: φίδι	σιρέτου: κακός, ψεύτης
σγκρούμου: στραγγαλίζω, πνίγω	σ(ι)άσε: έξι	σίρμα: τρίμα, ψίχουλο
σγκρουμάτου: στραγγαλισμένος, πνιγμένος	σ(ι)άσπριτζατσι: δεκαέξι	σίρμου: θρυμματίζω, τρίβω κάτι ξερό
σέκου: ξυλιάζω από το κρύο	σ(ι)ασιτζάτσι: εξήντα	σίρμου: τρίβω το ψωμί
σ'κάι: ξύλιασα από το κρύο	σ(ι)ασεσούτε: εξακόσια	σιρμπέτε: σερμπέτι
σ'κάτου: κρυωμένος, ξυλιασμένος	σιάτε: δίψα	σ'ρμπ'τουάρε: γιορτή
	νιάστε σιάτε: διψώ	σιστάσε: σύσταση
	σιάτσιρε: δρεπάνι	σίτα: κόσκινο λεπτό

σιτζίμε: σχοινί - σπάγγος	σκοούρτου-α: κοντός-η	σουν: κάτω από
σιχάτε: στιγμή, ώρα	σκρούμου: αποκάϊδι, καπνιά	σουντόρου: ιδρώτας
σιχάτε: ησυχία, ηρεμία	σκρουμάτου: καρβουνιασμένος	σούντου: είναι (πολλοί)
σιχουργιάρου: συχαριάρης	σμέλιανγκου: ο σάλιαγκας	σουούγκου: σαμπούκος, κουφοξυλιά
σιχ'ρίλιε: συχαρίκια	σμέλτσου: σάλιαγκας	σουπρουσίτου: ρυτιδωμένος, ζαρωμένος, σουφρωμένος
σκάλιου: κολλιτσιδα, αγκάθι	σμούλγκου: αρμέγω	σουράτα: φιληνάδα
σκάμνου: σκαμνί	σμουλτζιάρε: άρμεγμα	Σουρούνα: Θεσσαλονίκη
(α)σκάπιτου: καταπίνω	σμούλτου: αρμεγμένος	σούρπου: σωριάζω, γκρεμίζω
σκάρα: σκάλα	σνίουρου: αγριοφράουλα	σουρπάτου: σωριασμένος, γκρεμισμένος
σκάρμινου: ξύνω το μαλλί	σόκρου: πεθερός	σουσάμε: σουσάμι
σκαρμινάρε: μαλλιού άνοιγμα	σούακρα: πεθερά	σουσκιρέτζου: αναστενάζω & ανατριχιάζω
σκέτου: σκέτος	σόιε: συγγένεια	μι σουσκιριά: αναστέναξα & ανατρίχιασα
σκίνου: τσιμπώ με αγκάθι	σόμενου: ύπνος	σουστισέσκου: σαστίζω
σκίνου: αγκάθι	νι γίνε σόμενου & μι λιά σόμενουλου: νυστάζω	σουστισίτου: σαστισμένος
σκ'ντέλιου: σπίθα	σόρα: αδελφή	σουτσάλα: πλάστης
σκ'ντουρα: σανίδι	σόρμια: η αδελφή μου	σούτσου: κλώθω, γυρίζω, στρέφω, στριφογυρίζω
σκ'ντουρίκα: σανιδάκι	σόρτα: η αδελφή σου	σούφλιτου: ψυχή, πνεύμα
σκιπάρε: σκεπάρνι	σόρμπου: ρουφώ	σούφλου: φουσώ
σκιπιτάρου: (μτφ) έξυπνος, ξύπνιος	σουργκί: ρούφηξα	σουφλάι: φύσηξα
σκ'ρπα: πελεκούδι	σουργκίτου: ρουφηγμένος	σπ'νου: σπανός
σκ'ρτσάπου: σκορπιός	σόρμπου: σουρβιά	σπάργκου: καταστρέφω, χαλνώ
σκ'ρτσέσκου: τρίζω	σότσου: σύντροφος	σπάρτου: κατεστραμμένος
σκλιμπιάτσα: κακία	σου: (καταληκτικό π.χ. τάτου σου: ο πατέρας του) δικός του	σπ'ρτιτούρι: χαλάσματα
σκλίμπου: κακός, αδύνατος, ντελικάτος	σουάρε: ήλιος	σι σπάρσε: καταστράφηκε, χάλασε
σκλιόπου-α: κουτσός-η	σουάργλε: ο ήλιος	σπάστρα: αποχωρητήριο
σκλότσου: κλωτσιά	σουάρε: μασχάλη	σπίντζουρου: κρεμνώ
σκόλου: σηκώνω	σουμσουάρε: παραμάσχαλα	ντισπίντζουρου: ξεκρεμώ
μι σκόλου: σηκώνομαι	σουάρικου: ποντικός	μι σπίντζουρου: κρέμομαι
μι σκουλάι: σηκώθηκα	σουγκλίτσου: λιγκιάζω	μι σπιντζουράι: κρεμάσθηκα
σκουάλ'τε: σήκω	σουγκλίτσου: λόξιγκας	σπιντζουράτου: κρεμασμένος
σκουλάτου: σηκωμένος	σούγκου: βυζαίνω	σπίρτου: οινόπνευμα
σι σκουλέ: σηκώθηκε	σούπτου: βυζαγμένος	σπίρτου: σπέρτο
σκόπου: βούρδουλας	σούπτου: (μτφ) ισχνός	σπιστρέσκου: καθαρίζω
σκότου: βγάζω	σουγκάρου: βυζακτάρι	σπιστρίτου: καθαρισμένος
σκόσου: έβγαλα	σούγλα & σούλα: σούβλα	σπουδαξέσκου: σπουδαζώ
σκουάσε: έβγαλε	σούϊρου: σφυρίζω	σπουδαξίτου: σπουδαγμένος
σκουτιάρε: βγάλσιμο	σουϊάρα: σφυρίχτρα	σπουλάιτε: ευτυχώς, πάλι καλά
σκουλιό: σχολείο	σουκάκε: δρομάκι στενό	σπούμου: αφρίζω
σκουνγκέσκου: ακριβαίνω	σουκουκιάρου-α: σοκακιάρης-α	σπουμάτου: αφρισμένος
σκούμπου-α: ακριβός-η	σούλιου: σκουπιδάκι	

σπούμα: αφρός
σπουν: μέχρι
σπούνου & ασπούνου:
φανερώνω, δείχνω
σπρουλούγκου: πολύ ψηλός
σπρούνα: ανθρακιά
Στα & Στι: Αγία
Στ'μιρίε: Παναγία
στάμνα: στάμνα
στάου: στέκομαι
στιτού: στάθηκε
στιτούϊ: στάθηκα
στιτούτου: σταματημένος
σταυρουσέσκου: σταυρώνω
στεάουα: αστέρι
στέρπου: στείρος
στιάρπα: στείρα
στιάγιε: λάπατο
στιάουα: σταλιά
Στ'βινιρι: Αγ. Παρασκευή
στίγμα: τοίχος
στίου: ξέρω, έχω γνώση
στιούτου: γνώστης, συνετός, σοφός
στ'ριουσέσκου: στερεώνω
στ'ριουσίτου: στερεωμένος
στόγκου: σωρός
στουλσέσκου: στολίζω
στουλσίτου: στολισμένος
στούμπου: γουδοχέρι, στούμπος
στουπιτόρου: πάμα, τάπα
στουρνουτέτζου: φταρνίζομαι
μι στουρνουτάι: φταρνίστικα
στουρνουτιάρε: φτάρνισμα
στούρτζου: σπουργίτι
στράνιου: ένδυμα
στριάχα: άκρη της στέγης
στρικέσκου: στερεύω, τελειώνω,
εξαντλούμαι
στροκί: στέρευσε, τελείωσε
στροκί φιντίνα: στέρευσε η πηγή
στροκίρε: στέρευση, τελείωμα,
εξάντληση
στροκίτου: στερεμένος, τελειωμένος,

εξαντλημένος
στροκίρου: στραγγίζω
μι στροκίρου: (μτφ σκωπτικά)
κατουρώ
στροκίρου στράνιλιε: στραγγίζω τα
ρούχα
στροκουράρε: στραγγισμα
στροκουράτου: στραγγισμένος
στροίμπου: στραβώνω
στροίμπου-α: στραβός-η, στριμμένος-η
στροίμπου: στενός
στροίνγκου: σφίγγω
ντιστροίνγκου: ξεσφίγγω
στρέσου: σφικτός, σφιγμένος
ντιστρέσου: χαλαρός
στροιάσα: σφικτή
στρέσου: (μτφ) τσιγγούνης
στροιξέσκου: συμφωνώ
στροιξίρε: συμφωνία
στρούγκου: κοντάρι, πάσσαλος
στρούμα: στρώμα
στρούπου: κοντάρι, πάσσαλος
στρούνγκα: στρούγκα
σίνουρου: σύνορο
σιρμαϊέ: αρχικό κεφάλαιο
σφινουσέσκου: σφηνώνω
σφουγκαρσέσκου: σφουγγαρίζω
σφούγκου: σφουγγάρι

T

τα σι: για να
ταβάνε: ταβάνι
ταγάρε: ντορβάς
τάγμα: τάξιμο
ταξέσκου: τάζω
ταξίτου: ταγμένος
ταξιράτε: συμφορά, δυστυχία
ταϊμε: τροφή ζώων
ταϊνά: πρωί
τάκου: σιωπή
τάτσι: σιώπα, πάψε
ταλαγάνου: κοντή κάπα
τάλαρου: μεγάλος κάδος
τάλιου: κόβω, σφάζω
μι τάλιου: σφάζομαι, κόβομαι
μι τ'λίαι: σφάχτηκα, κόπηκα
τ'λίάρε: κόψιμο, σφάξιμο
τ'λίάτου: κομμένος, σφαγμένος
τ'λίάτου: (μτφ) κακούργος
ταμάμ: ακριβώς
ταμαχιάρου: ταμαχιάρης
ταμπάρου: μακριά κάπα
ταξέσκου: τάζω
ταξιδιψέσκου: ταξιδεύω
ταξιδιψίτου: ταξιδεμένος
ταξίδε: ταξίδι
ταξιντάρου: φοροεισπράκτορας
τάστρου: ντορβάς
τ'στροκί: ντορβαδάκι
τάτου: πατέρας
τάτουλου: ο πατέρας
τάτουνιου: ο πατέρας μου
τάτουσου: ο πατέρας του
τάτουτου: ο πατέρας σου
τέλε: σύμμα λεπτό
τέτα: θεία
τετραδίου: τετράδιο
τζάμα: ζωμός
τζ'μόσου: ζουμερός
τζάνου: ψυχή
τζάντα: δαδί
τζάτσε: δέκα
τζεάμε: τζάμι
τζεάμινου: δίδυμος
τζέπε: τσέπη
τζέρου: τυρόγαλο
τζιάνα: κορυφή
τζιάνα: φρύδι
τζιάντιτου: δάκτυλο
τζιάτζιρου: ξεπαγιάζω, τρέμω
από το κρύο, ριγώ
τζιτζιράι: ξεπάγιασα:
τζιτζιράτου: ξεπαγιασμένος
τζ'κου: λέγω
τζι: πες

τζίσιρε: είπαν	τουρνάτου: γυρισμένος	τράπσου: τράβηξα
τζίσου: είπα	σι τουρνέ: γύρισε	τράπτου: τραβηγμένος
τζίσε: είπε	τουρνάρε : επιστροφή	τράπτου: (μτφ) φορεμένος, παλιός
τσιάμου: έλεγα	τουόρκου: γνέθω	τράπου: ρέμα, τάφρος, χαντάκι
τζούα: ημέρα	τουάρτσε: γνέθει	τρέι: τρεις
τζίνιρε: γαμπρός	τουρτσιάρε: γνέσιμο	τρέι: τρία
τζινούκλιου: γόνατο	τόρσου: γνεσμένος	τρέσπερετζατσι: δεκατρία
Τζιόι: Πέμπτη	του: στο, εις (π.χ. του αμ'νάτου: αργά το βράδυ, του αντουνικάρε: στο σουρούπωμα, του μέσια: ανάμεσα)	τρεϊτζάτσι: τριάντα
τζιόκου: παίζω	τουάμνα: φθινόπωρο	τρεϊσούτε: τριακόσια
τζιουκάρε: παίξιμο	τουϊάγκα: μπαστούνι	τρέκου: περνώ, διαβαίνω & (μτφ) διάγω
τζιόνε: παλληκάρι, ήρωας	τουκέσκου: λιώνω	τρικούρε: πέρασαν
τζιουμιτάτε: μισό	τουκίτου: λιωμένος	τρικούτου: περασμένος
τζούμα: πέτρινο γουδί	τούντου: κουρεύω	τρικούτου: (μτφ) ηλικιωμένος
τζουνιάπινε: κέδρος	τούμτου: κουρεμένος	τρι: στο, εις,για
Τζουπέλια: Τσεπέλοβο	τούμψα: κουρεμένη	τρι κάρε: για ποιόν;
τζουρούχου: λάχανο	τούμψα: (μτφ) καημένη	τρι μ'νε: για μένα
τιγάνε: τιγάνι	τουουάρα: αμέσως, στη στιγμή	τρι τίνε: για εσένα
τίνε: εσύ	τουπόρου: τσεκούρι	τρι τουτς: για όλους
τινίε: τιμή	τουπ'ρίτσου: στειλιάρι τσεκουριού	τρι κ'ντου: για τότε;
τινσέσκου: τιμώ	τούπου: πίσω, μετά	τριάμπουρου: τρέμω,ταράζομαι
τινσίτου: τιμημένος	τουρμπάτου: τρελός, μαινόμενος	τριμπουράτου: (μτφ) τρομαγμένος
τίνιρου-α: νεαρός-η	τουρμπάτου: (μτφ) καρδαμωμένος	τρισάγιου: τρισάγιο
τίντου: τεντώνω , απλώνω	τουσέτζου: βήχω	τριτσέ: γιατί
μι τίντου: τεντώνομαι, (μτφ) ξαπλώνω για ξεκούραση, για ηρεμία	τούσε: βήχας	τρόπου: τρόπος
τιντιάρε: άπλωμα, ξάπλωμα	τουτίποτα: βιός, περιουσία	τρομουξέσκου: τρομάζω
τέσου: τεντωμένος, ξαπλωμένος	τούτου-α: όλος-η	τρομουξί: τρόμαξε
τιάσα: τεντωμένη, ξαπλωμένη	τούτι: όλα	τρομουξίτου: τρομαγμένος
τέσου:(μτφ) ξεθεωμένος, αποκαμωμένος	τούτσι: όλοι	τρούπου: σώμα
τιπ'νσέσκου: τυραννώ	τούτε: όλες	τσάιε: τσάι
τιπ'νσίρε: τυραννία	τουτουλόρου: όλων	τσάπου: τράγος
τιπ'νσίτου: τυραννισμένος	τουτούνε: καπνός (φυτό)	τσάρα: χόμα
τίρανου: τύραννος	τουτσίνου: μισοκαμένο ξύλο, κάρβουνο	τσάσου: υφαίνω
τίρτσι: πίτυρα	τουφεκισέσκου: τουφεκίζω	τσ'σεάρε: ύφανση
τιφτέρε: σημειωματάριο	τουφέκε: όπλο	τσ'σούτου: υφασμένος
τιψίε: ταψί	τρα: για	τσέρκα: μάλλινο σκέπασμα με φλόκους (φλοκάτη)
τόκου: κτυπώ το σήμαντρο	τρα σι: για να	τσέρνου: κοσκινίζω
τουάκα: ξύλινο σήμαντρο	τρα'ουά: προς εδώ	τσερνούτου: κοσκινισμένος
τόπε: μπάλα	τράγκου: τραβώ, σέρνω	τσιρνεάρε: κοσκίνισμα
τόρα: τώρα	τράγκου: (μτφ) μοιάζω, υποφέρω	τσίρου: μεταλ.τρυπητό κόσκινο
τόρνου: γυρίζω (κάτι)	τρ'τζιάρε: τράβηγμα	τσιράρου: (μτφ) ζητιάνος, γύφτος
μι τόρνου: γυρίζω	τριτζιά: τραβούσε	τσι: τι

τσι βρέι:: τι θέλεις;
τσι π'τσι: τι έπαθα
Τσάλ (του) Γιόργι: η γυναίκα του Γιόργου
τσιάπα: κρεμμύδι
τσ'πίτς: κρεμμυδάκια
τσιάρα: κερι
τσιάτσιρε: ρεβίθι
τσιάφε: παγωνιά
τσιβά: κάτι, τίποτα
τσιάλρου: αποθήκη, κελάρι
τσίνε ; : ποιός; , ποιά;
τσίνε: όποιος
τσινεβά: οποιοσδήποτε
τσίνου: κρατώ
τσινούτου: κρατημένος
τσινούτου: (μτφ) πλούσιος
τσινούτου: (μτφ) φιλάργυρος
τσ'νούσα: στάχη
τσίντσι: πέντε
τσινσπρετζάτσι: δεκαπέντε
τσιντζάτσι: πενήντα
τσιντζισούτε: πεντακόσια
τσιντσάρου: σκνίπα
τσιντσιράι: τρέμω από το κρύο
τσιούκα: κορυφή βουνού
τσ'ούλιου: γνάθος
Τσιρασιάρου: Ιούνιος
τσιρέασα: κεράσι
τσιρέσου: κερασιά
τσιριάπου: φούρνος
τσίρκου & τσέρκιου: στεφάνι βαρελιού, τσέρκι
τσιρνίτσιου: μουριά
τσιτίε: σκεπή
τσιίτσα: μαστός
τσόρου: πόδι
τσορίκου: ποδαράκι
τσόκου: σφυρί
τσουάρα: λεπτό σχοινί
τσουκάνου: κουδούνι, κυπρί
τσουκουτέσκου: κτυπώ με σφυρί
τσουκουτίτου: κτυπημένος

τσουκουτίτου: (μτφ) ευνουχισμένος
τσούμα: εξόγκωμα, κορυφή
τσουπλέσκου: στουμπίζω
τσουπλίτου: στουμπισμένος
τσούπρα: κοπέλα

Φ

φάγκου: οξιά
φάκου: κάνω
μι φάκου: γίνομαι
φιάτσε: έκανε
φέτσου: έκανα
φαλιμέντου: πτώχευση
φ'νάρε: φανάρι
φανελά: φανελά
φ'ντίνα: πηγή
φάπτου: γεννημένος
φάπτου: ώριμος ,γινωμένος
νι φάπτου: άγουρος
παραφάπτου: υπερώριμος
φάρα: γένος, καταγωγή
φάτσα: πρόσωπο
φ'λίε: κομμάτι
φέξια: το φώς
φέξουρι: τα φώτα
φέσε: φέσι
(α)φέτου: γεννώ (για ζώα)
φ'τέ: γέννησε
φιάρικα: φτέρη
φιάτα: κορίτσι
φιτίκα: κοριτσάκι
φιλίκε: τσεπάκι
φιλπιτίτσου: φυλακτό & (μτφ) μικρό λουκέτο
φλιτζάνε: φλυτζάνι
φιλψέσκου: φιλεύω
φιλψίρε: φίλεμα
φιλψίτου: φιλεμένος
φιλότιμου: φιλότιμο
φιντάνε: φιντάνι
φίρα: λιγότεμα
φ'ρίνα: αλεύρι
φ'ριτζέ: φερετζές

φ'ρμ'κάρε: φαρμάκωμα
φ'ρμ'κάτου: φαρμακωμένος
φ'ρμάκου: φάρμακο,δηλητήριο
φιρμάνε: φιρμάνι
φ'ρνίγκα: μυρμήγκι
φ'ρνιτούρι : ψίχουλα
φ'ρτάτου: φίλος
φ'σούλιου: φασόλι
φ'σίλιου μάρε: φασόλι γίγαντας
φιτίλιου: φυτίλι
φιτιψέσκου: φυτεύω
φιτρουσέσκου: φυτρώνω
φιτρουσίρε: φύτρωμα
φιτρουσίτου: φυτρωμένος
φίτρον: φίτρο
φλαμούρε: φλαμούρι
Φλ'βάρου: Φεβρουάριος
φλόάρα: άνθος
φλόκου: κρόσσι
φλότσι: κρόσσια
φλουϊάρα: φλογέρα
φόκου: φλόγα, φωτιά
φόλιου: προσφάλι
Φότι: Θεοφάνεια
φουάλε: τουλούμι
φουάμε: πείνα
νιάστε φουάμε & μι λιά φουάμια: πεινώ
φουάρθικα: ψαλίδι
φούγκου: φεύγω
φτζι: έφυγε
φτζίρε: έφυγαν
φουγκάτου: φευγάτος
φουλτάκε: φλύκταινα,φουσκάλα
φουμεάλια: οικογένεια
(α) φούμου: καπνίζω
φούμου: καπνός φωτιάς
φούμου γκάλου: μαύρος καπνός
φούμα: μαύρη, (μτφ) κακόμοιρη
φούνε: σχοινί - τριχιά
φούντα: φούντα
φουντάρε: βύθισμα

φούντου: πυθμένας, πάτος
φουντουσέσκου: φουντώνω
φουντουσίτου: φουντωμένος
φουντουτόσου: φουντωτός
φουρ: χωρίς
φούρου: κλέβω
φούρου: κλεφτής
φουράρε: κλοπή
φουράτου: κλεμμένος
αφουρίσαϊ: κλεφτά, κρυφά
φούρκα: διχάλα
φούρκα: ρόκα, ηλακάτη
φουρτούνα: φορτούνα
φουρτουτίρε: φορτωτήρα
φουσέκε: φουσέκι
φούσου: αδράκτι
φουστάνε: φουστάνι
φούστε: ξυλοκόπημα
φράτε: αδελφός
φράτιλε: ο αδελφός
φράτινιου: ο αδελφός μου
φράτιτου: ο αδελφός σου
φράτσι: αδελφια
φρέκου: σκουπίζω
μι φρέκου: σκουπίζομαι
φρέκου: τρίβω
μι φρέκου: τρίβομαι
φρικάι: έτριψα
φρικάρε: τρίψιμο
φρικάτου: τριμμένος
φρίγκου: ψήνω
φριτζεάρε: ψήσιμο
φρίπτου-α: ψημένος-η
σι φρίψε: ψήθηκε
φρίκα: φόβος, τρόμος
φρικόσου: φοβερός & φοβητσιάρης, δειλός
άμου φρίκα: φοβάμαι
φριμίντου: ζυμώνω
φριμιντάρε: ζύωμα
φριμιντάτου: ζυμωμένος
φρίνγκου: σπάζω

φρ'όμου: σπασμένος
σι φρίμπσε: έσπασε
φρ'ντζα: φύλλο
φρόνιμου: φρόνιμος
φτιξέσκου: φταίω
φτοάχα: πτωχή
φτόχου: πτωχός
φτσιέλα: ξύλινο παγούρι
φ'τσιόρου: παιδί
φ'τσιουρίκου: παιδάκι

X

χαβάνια: το μεταλλικό γουδί
χάδε: χάδι
χάζε: χάζι
χ'ιάτε: χαγιάτι
χαΐρε: προκοπή
χαλντούπου: άπληστος
χαμάλου: χαμάλης
χαμαλίκε: χαμαλίκι
χαμάμε: χαμάμι
χαμπέρε: είδηση
χάνε: πανδοχείο
χαντζί: πανδοχέας
χαντακουσέσκου: χαντακώνω
χαντακουσίτου: χαντακωμένος
χαράμε: χαράμι
χαράτσε: χαράτσι
χ'ρσέσκου: χαίρομαι
μι χ'ρσί: χάρηκα
χαράου: χαρά
χ'ρσίτου: χαρούμενος
χαριόσου: χαρούμενος
χάρου: χάρος
χ'ρπα: φλέγμα
χασάπου: χασάπης
χάσκου: χάσκω,χασμουριέμαι
χ'σκάρε: χασμουρητό
χάσκα: αποκριατικό έθιμο
χατζί: χατζής (αγ.τόπους)
Χατζιλίκε: Χατζηλίκι
χέρμπου: βράζω

χέρτου: βρασμένος, βραστός
χιάρμπε: βράζει
χ'ρμπιάρε: βράση
σι χιάρσε: έβρασε
χέρου: σίδερο
χέρσου: άγονος
χιάβρα: πυρετός, ρίγος
χιάρα: χολή
χίγκου: χώνω, μπήγω
μι χίγκου: χώνομαι
χίπτου: χωμένος
χ'ιδιψέσκου: χαϊδεύω
χικάτου: συκώτι
χίκου: σύκο
χίλιου: γιος
χίλσου: ο γιος του
χίλτου: ο γιος σου
χίλια: θυγατέρα, κόρη
χίλιανι: η θυγατέρα μου
χίου: είμαι, υπάρχω
χί: είσαι
χίου (ν)γκ'ρκάτου: είμαι φορτωμένος
χίου αντρέπτου: είμαι έτοιμος, ντυμένος
χίου απουστουσίτου: είμαι κουρασμένος
χίου ατζιούνου: είμαι νηστικός
χίου σουτουράτου: είμαι χορτάτος
χίου ντισπουλιάτου: είμαι ξεγυμνωμένος
χίου σικλιτσίτου: είμαι στενοχωρημένος
χ'ργί: ξημέρωσε, χάραξε
χ'ργίε: ξημέρωμα, χάραμα
χιριτισέσκου: χαιρετώ
χιριτίματι: χαιρετίματα
χ'ρκέσκου: ροχαλίζω
χ'ρκί: ροχάλισα
χ'ρκίρε: ροχαλητό
χ'ρνέσκου: ταΐζω, τρέφω
χ'ρνίτου: θρεμμένος, ταΐσμένος
χίρου: κλωστή, νήμα
χίτσου: ουδόλωσ
χουάρα: χωριό

χούε: χούι, έξη

χουϊρλίτκου: παράξενος, ανάποδος

χουνίε: χωνί

χουνιψέσκου: χωνεύω

χουνιψίρε: χώνεμα

χουνιψίτου: χωνεμένος

νι χουνιψίτου: αχώνευτος

χουρχνόνιου: γαλοπούλα &(μτφ)
άνθρωπος ντυμένος βαριά

χουσάφε: κομπόστα

χουσμέτε: υπηρεσία

χουσμικιάρου: υπηρέτης

χούτου: χαζός, βλάκας

χουτσίλι: χαζομάρες, ανοησίες

χρισάφε: χρυσός

χρισουσέσκου: χρυσώνω

χρισουσίτου: χρυσωμένος

Χρίστα: Χρήστος

Χριστόου: Χριστός

χρόμα: χρώμα

Ψ

ψ'λσέσκου: ψάλλω

ψάλτου: ψάλτης

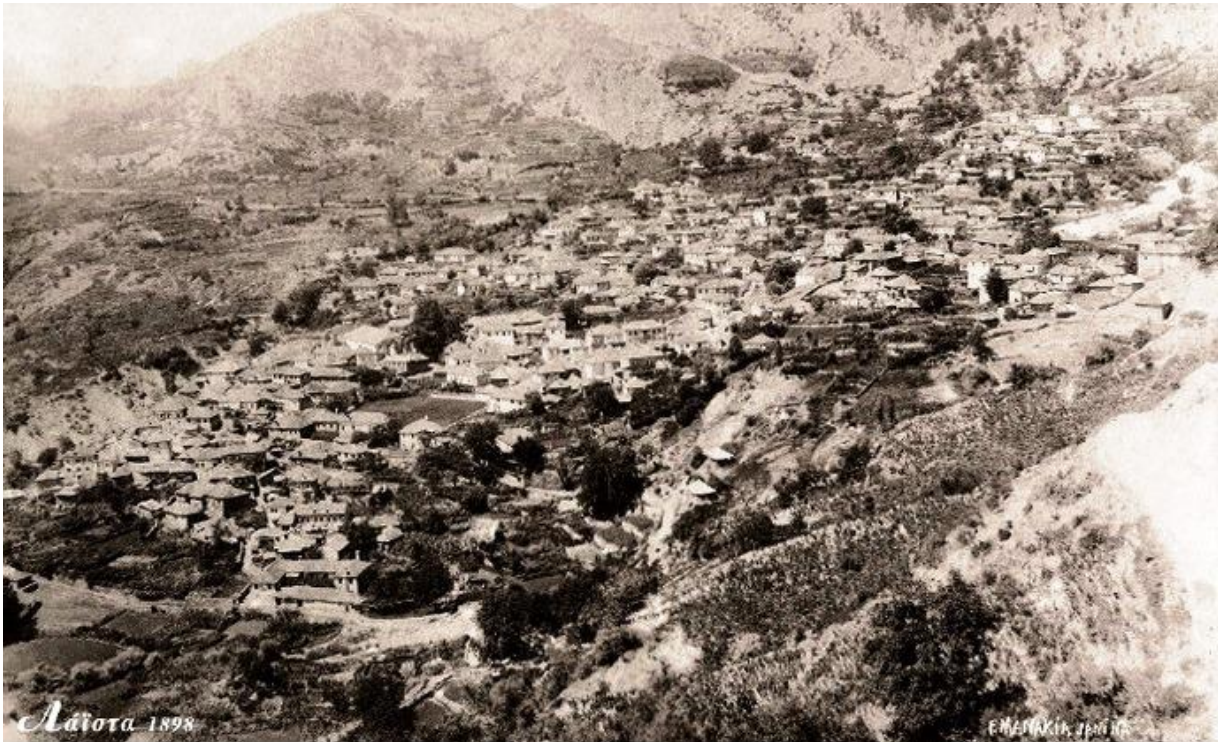
ψαλσίρε: ψάλσιμο

ψουσέσκου: ψοφώ

ψόχιου: ψόφιος

ψουθίμε: ψοφήμι

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Μια ιστορική φωτογραφία των αδελφών Μανάκια του 1898, εποχή της ακμής της Λαΐστας, όπου απεικονίζονται τα 2/3 αυτής.

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΗΣ ΛΑΪΣΤΑΣ

Ο αείμνηστος Δημήτριος Ν. Καπέτσης που φοίτησε σε αυτό το σχολείο γράφει στο 7^ο τεύχος έτους 1997 σελ.12-13 των Λαϊστινών Νέων: « Του χωριού μας η απάντηση στην ρουμανική προπαγάνδα ήταν η ανέγερση κατά την πρώτη πενταετία του (20ου) αιώνα μας, με δαπάνη των περήφανων Λαϊστινών, νέου λαμπρού διδακτηρίου,του αγαπημένου μας “Σχολείου”, στην πρόσοψη του οποίου άστραφτε με κεφαλαία γαλάζια γράμματα η επιγραφή: ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ».

Η Λαίστα κατά την περίοδο της ακμής της (1850-1900) αριθμούσε περισσότερες από 3.500 ψυχές. Κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας, όπως προαναφέρθηκε, στην περιοχή μας ονομαστά ήταν τα «ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΛΑΪΣΤΗΣ» με ένα πλήρες ελληνοκεντρικό εκπαιδευτικό σύστημα. Έτσι το 1840 ανεγίρεται το πρώτο διδακτήριο και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα ανεγίρεται στα ερείπιά του νέο, το εικονιζόμενο πιο πάνω. Ο επιθεωρητής Δημοτικών Σχολείων Αθ.Καθάρειος στην από 23.7.1913 έκθεσή του δημοσιευμένη στο 9^ο τεύχος έτους 1998 σελίδα 22 των Λαϊστινών Νέων,στο 2^ο κεφάλαιο αναγράφει : Η Λαίστα είναι το μεγαλύτερο χωριό του Ζαγορίου, σχεδόν κωμόπολις, ακμάζουσα άλλοτε,καταπεσούσε δε εσχάτως, ένεκα της κακής διοικήσεως και της ελλείψεως ασφαλείας,των πέριξ μερών όντων κρησφυγέντων των ληστών και στο 3^ο κεφάλαιο : Πάντες είναι έλληνες χριστιανοί ορθόδοξοι μιαν αεί αποτελούντες κοινότητα,ανέρχονται εις 1.600 ήδη, άλλοτε δε εις πολύ δε περισσότερους και ομιλούσι την ελληνικήν και την Κουτσοβλαχικήν,ων εν μεν τη οικογενεία υπερτερεί η Κουτσοβλαχική,εν δε τη αγορά αμφοτέραι, παρατηρείται όμως και ενταύθα τάσις υπέρ της Ελληνικής.

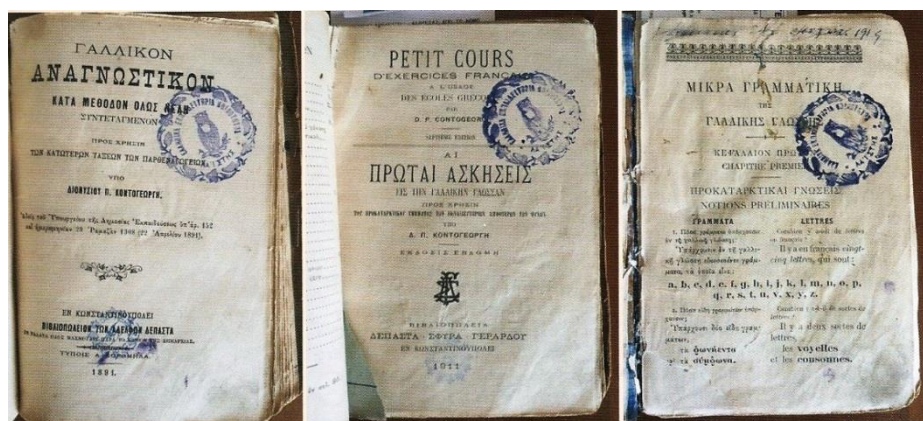
Με μειωμένο λοιπόν πληθυσμό το 1913 ανερχόμενο σε 1.600 κατοίκους η Λαίστα είχε 5 τύπους σχολείων 240 μαθητές και 7 δασκάλους. Για αγόρια είχε : 1 Νημιαγωγείο,1 τετρατάξιο Δημ.Σχολείο,1 τριτάξιο Ελληνικό Σχολείο (Σχολαρχείο),116 μαθητές και 4 δασκάλους. Για κορίτσια είχε : 1 Νηπιαγωγείο 1 τριτάξιο παρθεναγωγείο,124 μαθήτριες και 3 δασκάλες.

Η ΣΦΡΑΓΙΔΑ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΩΝ ΤΗΣ ΛΑΪΣΤΑΣ

Η σφραγίδα των εκπαιδευτηρίων μέχρι την απελευθέρωση από τον τουρκικό ζυγό το 1913:

ΒΙΒΛΙΑ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΣΦΡΑΓΙΔΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Ο Παναγιώτης Ι. Παυλίδης (Παύλου) γεννήθηκε το 1944. Γονείς του οι γηγενείς Λαϊστινοί Βλαχόφωνοι Έλληνες Ιωάννης Δ. Παυλίδης (Παύλου) και Χαρίκλεια Π. Μπάρτσα. Πτυχιούχος της Νομικής σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Δικηγόρος μέχρι την συνταξιοδότησή του. Παντρεμένος με την Βασούλα Κ. Καραμανίδου, με την οποία απέκτησαν δύο παιδιά τον Ιωάννη και τον Θεμιστοκλή-Κωνσταντίνο. Σήμερα κάτοικος Αλεξάνδρειας Ημαθίας.